

Útmutató a szakmai program készítéséhez

Tanulási Eredmény Alapú oktatás szervezése a szakképzésben

Kiadott verziók

Dátum	Készítette	Verzió- szám	Változtatás
2020.06.30.			

Tartalom

Bevezető, az útmutató célja.....	2
Jogsabályi környezet.....	3
Fogalmak.....	3
A szakképzés intézményei.....	6
Technikum.....	6
Szakképző iskola.....	7
Műhelyiskola (HÍD program helyett).....	8
Dobbantó program.....	8
Orientációs évfolyam.....	8
Szakmára felkészítő szakmai oktatás.....	9
Dokumentumok.....	9
Képzési és kimeneti követelmény.....	10
Programtanterv.....	11
Programkövetelmények.....	12
Szakmai program.....	14
A szakmai program részei.....	14
Nevelési program.....	15
Egészségfejlesztési program.....	16
Oktatási program.....	17
Közismereti kerettantervek adaptálása.....	17
Képzési program.....	20
Többcélú szakképző intézmény és többcélú, szakképzési feladatot is ellátó köznevelési intézmény szakmai programja.....	26
Együttműködés a duális képzőkkel.....	27
Hagyományos együttműködés.....	27
ÁKK – ágazati képzőközpont.....	27
VKK – vállalati képzőközpont.....	28
Tudásközpont.....	28
1. melléklet: gyakorlati tanácsok lépésről-lépésre a Szakmai program elkészítéséhez.....	29
2. melléklet: Folyamatszabályozás a szakmai program elkészítéséhez.....	31
3. melléklet: A KKK-ban definiált elvárások megjelenítése a projekteknél.....	33
4. melléklet: Óraterv variációk néhány lehetséges esete.....	36
5. melléklet: Tantárgyfelosztás.....	40

Bevezető, az útmutató célja

Jelen dokumentum – szándékunk szerint – a szakképző intézmények vezetőit – igazgatókat, igazgatóhelyetteseket, munkaközösség-vezetőket – hivatott segíteni a szakképző intézmények egyik alapdokumentumának, az ún. szakmai programnak az elkészítésében, illetve támogatja a tanulási eredmény alapú képzési program alkalmazását. Segíteni kívánja azt is, hogy a szakképzés átalakítása során kialakult új terminológia ide vonatkozó elemeinek értelmezését „közös nevezőre” hozza. Vázlatnak szánjuk, mely az intézményi munka során sorvezetőként használható, de szükségképpen folyamatosan igazodni kell a helyi sajátosságokhoz. A szakképzés új rendszerének felépítése számos kérdést, új elképzelést és újfajta módszereket igényel és vet fel. Jelen dokumentum mellett tervezünk egy, a munka közben felmerülő kérdések alapján folyamatosan fejlődő kérdés – felelet és jó gyakorlat rendszert is, amely az itt le nem írt, de a szakképzés szervezésében fontos kérdésekre adhat választ.

A szakmai program készítése több elemében támaszkodhat a köznevelési rendszeren belül már megszokottá vált pedagógia programok megalkotásakor szerzett tapasztalatokra, ugyanakkor új gondolkodásmódra és új pedagógiai, módszertani és intézményirányítási kultúrára is szükség van ahhoz, hogy a szakképzés valóban igazodni tudjon a gazdaság elvárásaihoz.

Az iskola szakmai programjának és annak részét képező képzési programnak a készítése a Szakképzés 4.0 stratégiában, az új szakképzési törvényben és végrehajtási rendeletében használt fogalomrendszer átlátását, megértését igényli, ezért az útmutató fontos része a legfontosabb fogalmak tisztázása és a közöttük lévő összefüggések bemutatása is.

Cél a kapcsolódó joghelyeknek pontos, többnyire szó szerinti bemutatása, ami a szakmai program készítését megkönnyítheti, de a legfontosabb, hogy a Szakképzés 4.0 stratégiában megfogalmazott célokat és beavatkozásokat, a szakképzés fejlesztésében kialakított új lehetőségeket a szakmai programot alkotók felismerjék és éljenek az átalakítás lehetőségeivel, fejlesztve az intézmény működését, javítva az eredményeket.

Talán a legfontosabb koncepciója a Szakképzés 4.0 stratégiának – ez tükröződik a szakképzésről szóló 2019. évi LXXX. törvényben (a továbbiakban: Szkt.) és a szakképzésről szóló törvény végrehajtásáról szóló 12/2020. (II.7.) Korm. rendeletben (a továbbiakban: Szkr.) – a rugalmasság. A rugalmasság elsősorban az iskolát körülvevő munkaerőpiachoz történő minél hatékonyabb alkalmazkodás érdekében, a gazdaság szereplőivel való konstruktív együttműködés érdekében. A gazdasági környezet sokszínűsége régióként, megyéenként, ágazatonként, szakképzési centrumként, de még iskolánként is jelentős változatosságot mutathat. Ehhez igazodva sokféle jó megoldás jelenhet meg egy időben (akár egy szakmán és egy osztályon belül), erre a lehetőségre/elvárásra kíván az útmutató rávilágítani. A szakmai programot az intézménynek a képzési és kimeneti követelmények (a továbbiakban: KKK) alapján a duális képzőkkel együttműködésben kell elkészítenie, átgondolnia, hogy a szabályozás figyelembevételével milyen módon tudja a leghatékonyabb módon a tanulók számára a tervezett tanulási eredmények elsajátítását biztosítani.

A tanulási eredmény alapú megközelítés nem egyszerűen egy új pedagógiai technika, hanem egy olyan korszerű gondolkodásmód, amely az oktatóközpontú kultúrával szemben a tanulást és a tanulót helyezi a középpontba, és ebben az értelemben maga a tanulási folyamat, valamint a tanuló által elért kompetenciafejlődés a lényeges.

Ezzel összefüggésben a szakképzés fő célja a szakmai cselekvőképesség kialakítása. Rendszerszintű átalakításról van szó, amely érinti a szakképzés fogalomrendszerét, szerkezetét, intézményi szervezést, a finanszírozást, a tantervi szabályozást.

Jogszabályi környezet

A szakképzésről szóló 2019. év LXXX. törvény (Szkt.)

A szakképzésről szóló törvény végrehajtásáról szóló 12/2020. (II. 7.) Korm. rendelet (Szkr.)

A „SZAKKÉPZÉS 4.0 – A szakképzés és felnőttképzés megújításának középtávú szakmapolitikai stratégiája, a szakképzési rendszer válasza a negyedik ipari forradalom kihívásaira” című stratégia elfogadásáról és a végrehajtása érdekében szükséges intézkedésekről szóló 1168/2019. (III. 28.) Korm. határozat

Fogalmak

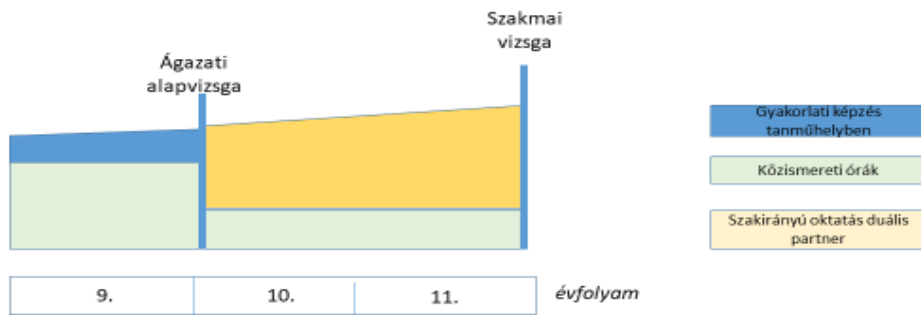
Fogalom	Tartalom	Jogszabály hely
Szakképzés	Munkakör betöltéséhez vagy tevékenység végzéséhez szükséges képzés. A szakképzésben szakmára, szakmairányra, vagy részsakmára felkészítő szakmai oktatás , illetve szakképesítésre felkészítő szakmai képzés folyik.	Szkt 8. §
Szakmai képzés	A szakképesítés megszerzésére irányuló szakmai képzés a felnőttképzési tevékenység szakképzésbe tartozó részének összefoglaló neve. A szakmajegyzékben nem szereplő, de az adott gazdasági ágazat által szükségesnek ítélt képzések (pl. a korábbi Országos Képzési Jegyzékből kikerülő egyes szakképesítések, illetve részsakképesítések) a továbbiakban szakmai képzés keretében szervezhetők meg.	Szkt 8. §
Szakmajegyzék	A szakmajegyzék a korábbi Országos Képzési Jegyzék, illetve az abban közzétett szakképesítések és részsakképesítések helyébe lépő olyan szakmákat, szakmairányokat, valamint azok leíró adatait tartalmazza, amelyek kizárólag a szakképző intézményben oktathatók. A szakmajegyzékben nem szereplő, de az adott gazdasági ágazat által szükségesnek ítélt képzések (pl. a korábbi Országos Képzési Jegyzékből kikerülő egyes szakképesítések, illetve részsakképesítések) a továbbiakban szakmai képzés keretében szervezhetők meg.	Szkt 10. §
Szakma	A szakmák egy-egy ágazat legfontosabb képzettséget (és gyakorlatot) igénylő foglalkozásai	Szkt 8. §
Szakirányú oktatás	A szakirányú oktatásban a tanuló, illetve a képzésben részt vevő személy a szakma keretében ellátható munkatevékenységekhez szükséges ismeretek és készségek elsajátítását, azok gyakorlatban történő alkalmazását tanulja meg. A szakirányú oktatás emellett felkészít továbbá a szakmai vizsgára is.	Szkt 75. §
Szakképzés helye	Szakma megszerzésére történő felkészítés (szakmai oktatás) és szakmai képzés főszabály szerint kizárólag szakképző intézményben végezhető.	Szkt 9. §

Szakképzés szakképző intézményen kívül	a) részsakmára felkészítő szakmai oktatás b) szakképesítésre felkészítő szakmai képzés szakképző intézményen kívül, a felnőttképzési tevékenység folytatására engedéllyel rendelkező felnőttképző által is folytatható	Szkt 9. §
Képzési és kimeneti követelmény	A képzési és kimeneti követelmények azokat a részletes követelményeket állapítják meg tanulási eredmény alapú (TEA) megközelítésben, amelyek alapján a szakmai képzés és a szakmai vizsgáztatás folyhat. A képzési és kimeneti követelményekben – részsakmaként – meghatározható a szakmának olyan önállóan elkülöníthető része, amely legalább egy munkakör betöltéséhez szükséges kompetenciák megszerzését teszi lehetővé.	Szkt 11. §
Szakmai program	A szakképző intézménynek a szakképző intézményre konkretizált szakmai programot kell készíteni. A szakmai program része a képzési program, amivel a duális képzőhelynek is rendelkeznie kell, ha a szakirányú oktatásban részt vesz.	Szkt 12. §
Programtanterv	A képzési és kimeneti követelmények alapján a szakképzésért felelős miniszter dolgozza ki, és az Szkt. 11. § (2)–(4) bekezdése szerint teszi közzé. A képzési és kimeneti követelmények mellett a szakképzésben kötelezően alkalmazandó a programtanterv.	Szkt. 11. §
Ágazati alapoktatás	Az ágazati alapoktatás a szakképzés új rendszerében jelenik meg. Az adott ágazathoz tartozó szakmák tekintetében a technikumban az első két évben, a szakképző iskolában az első egy évben széles körű ágazati alapismeretekre tesznek szert a tanulók, amelyet ágazati alapvizsga zár le. Ez jogosulttá teszi a tanulót a szakirányú képzésbe való belépésre. A közös alapozás átjárhatósági lehetőséget biztosít szükség esetén a technikum és a szakképző iskola között. A konkrét szakmát technikumban a 10. évfolyam végén, szakképző iskolában a 9. évfolyam végén, az adott ágazat sajátosságainak megismerését követően választja ki a tanuló. Az új rendszer ezzel is támogatja a tanulókat a számukra megfelelő pálya kiválasztásában.	Szkt. 74. §
Vizsgatevékenység	A vizsga a KKK-ban meghatározott írásbeli, számítógép alkalmazását igénylő interaktív (a továbbiakban: interaktív), gyakorlati, projekt vagy szóbeli jellegű vizsgatevékenységekből állhat.	315/2013. (VIII. 28.) Korm. rendelet a komplex szakmai vizsgáztatás szabályairól

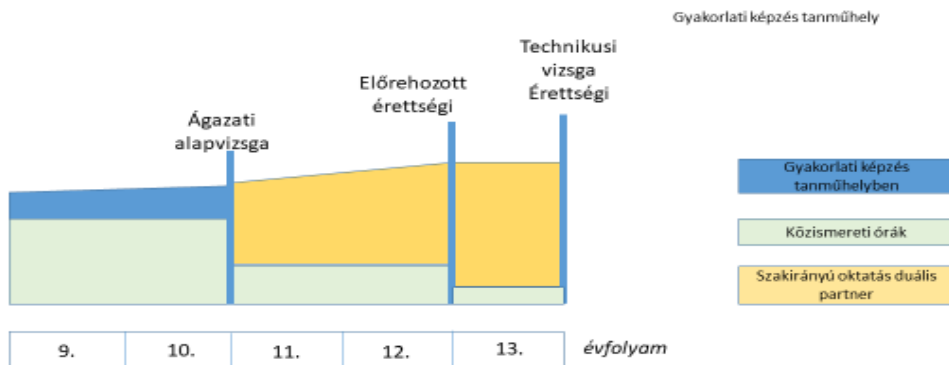
A szakképzés rendszere

Szakképző iskola keresztmetszetben

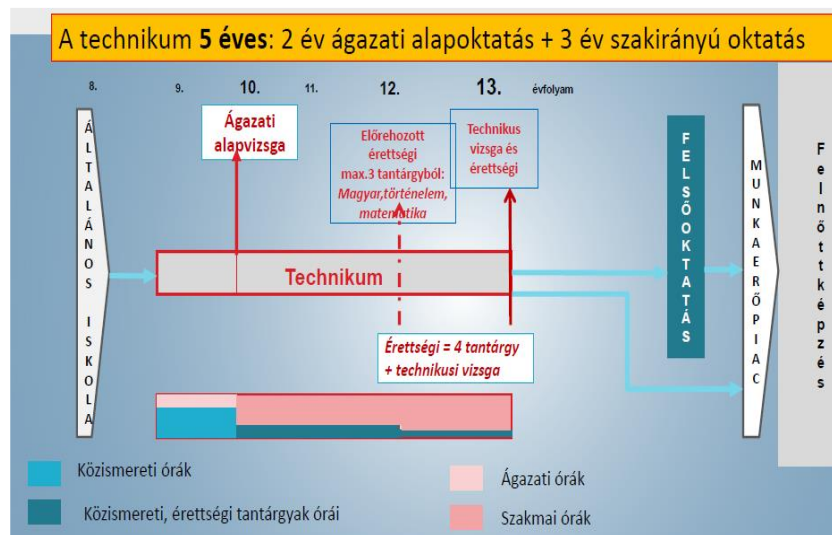
Technikum keresztmetszetben

A szakképzés intézményei

Technikum

A gazdaság visszajelzése alapján a szakgimnázium helyett a technikum elnevezés került bevezetésre, amely egyértelműbb, sokak számára a minőségi szakképzést jelképezi napjainkban is, így hívószó lehet a szülők, diákok számára. Nevében jelzi a végzettséget, mivel itt a végzettek technikusok lesznek. A képzés egységes szervezése, dualitása és a felsőoktatáshoz való erősebb kapcsolása indokoltá teszi a változtatást. A technikusképzés 5 éves. Az első két év ágazati ismereteket adó képzése után a második ciklusban duális képzés folyik. A képzés időszakájában a képzőhely a tanulóval tanulószerveződés helyett szakképzési munkaszerződést köt, amely a képzés alatt jövedelemhez juttatja a tanulót. A technikumban elért tanulási eredmények megteremtik a lehetőségét, hogy a jó tanulmányi eredménnyel végzettek a szakmai vizsgájuk eredményének beszámításával tovább tanulhassanak felsőoktatásban azonos ágazaton belül.

Az 5 éves technikus szakmai oktatás:

- először ágazatot választ a tanuló, 2 évig ismerkedik az ágazati alapokkal, illetve közismereti tárgyakat tanul, az első két évfolyamon ágazati alapoktatás folyik,
- 10. évfolyamot követően, a sikeres ágazati alapvizsga után történik a szakma-, vagy szakmairány választás
- matematikából, magyarból, történelemből, valamint egy idegen nyelvből ugyanaz a tananyagtartalom és az óraszám, mint gimnáziumban. Ezekből a tárgyakból érettségi vizsgával zárul az oktatás, matematikából, magyar nyelv és irodalomból, valamint történelemből előrehozott érettségi lehetőséggel
- a szakmai vizsga lesz az ötödik érettségi tárgy
- idegen nyelvből 13. évfolyamon tesz érettségi vizsgát a tanuló
- a technikus vizsga emelt szintű érettségi tantárgynak számít

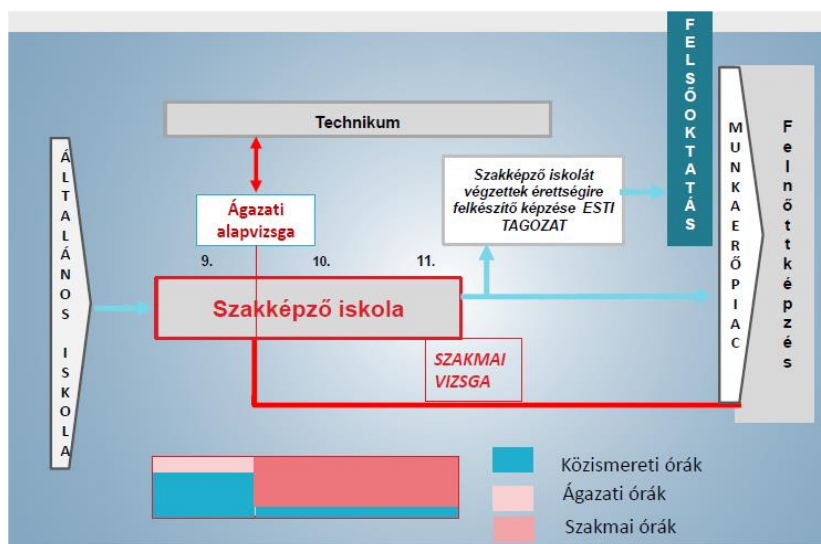
- az 5 év elvégzése után a tanuló egyszerre kap érettségi bizonyítványt és technikusi oklevelet

A szakmai oktatás lehetőséget biztosít a csak érettségizettek, gimnáziumot végzettek, valamint az egyetemi tanulmányaikat feladó fiatalok részére is. Erre szolgál a technikum 2 éves képzése.

A kizárólag szakmai vizsgára történő felkészítés során az ágazati alapoktatáshoz tartozó tárgyak oktatását a szakmai oktatás első félévében kell megszervezni.

Szakképző iskola

Az elmúlt időszak egyértelművé tette, hogy a szakközépiskola elnevezés a diákok, szülők, foglalkoztatók számára nem volt értelmezhető, az iskolatípus elnevezése a következőkben szakképző iskola. A szakképző iskola 3 éves. Az első év ágazati ismereteket adó képzés, az azt követő két évben szakirányú oktatás folyik, ami megvalósulhat szakképző iskolában, vagy duális képzőhelyen. A végzés után itt is nyitott a lehetőség a tanulók számára az érettségi vagy akár a technikusi képzettség megszerzésére. Mivel a szakképző iskolában és a technikumban is ágazati alapoktatás történik a képzés első szakaszában, a 9. évfolyam végén van átjárhatóság a két iskolatípus között. Az ágazati alapoktatás ágazati alapvizsgával zárul. Az ágazati alapvizsga alkalmassá teheti a tanulót egyszerű munkakörök betöltésére, amennyiben azt a KKK meghatározta.

- először ágazatot választ a tanuló, a 9. évfolyamon a tanuló ágazati alapoktatásban vesz részt, amelyben a választott ágazat közös szakmai tartalmait sajátítja el, illetve közismereti tárgyakat tanul
- 9. évfolyamot követően, a sikeres ágazati alapvizsga után történik a szakma-, vagy szakmairány választás, az alapvizsga követelményei szintén a KKK-ban kerülnek meghatározásra

- 9. évfolyam után még a technikummal átjárható a rendszer, mivel mind az ágazati alapoktatás szakmai tartalma, mind az ágazati alapvizsga teljes mértékben megegyezik a szakképző iskolai és a technikumi oktatásban. A közismeret esetében meg kell vizsgálni, melyek azok a tartalmak, amelyeket esetleg pótolni szükséges, amelyet a felvétel, átvételi helyi szabályokban ki kell fejteni.
- 10. és 11. évfolyam szakirányú oktatás szakképző iskolában vagy duális képzőhelyen (duális keretek között, elsősorban vállalatnál) zajlik
- A tanuló ösztöndíjat / a duális képzésben résztvevő a szakképzési munkaszerződés alapján munkabért kap
- A tanuló a sikeres vizsga után szakmai bizonyítványt kap.

Műhelyiskola (HÍD program helyett)

- azok, a klasszikus iskolai környezetben nehezen oktatható, fejleszhető fiatalok tudnak ily módon részs szakmát szerezni, akik lemorzsolódnának, és végzettség nélkül lépnek ki a szakképzésből,
- a műhelyiskolába korábban lemorzsolódott, szakmával nem rendelkező fiatalok is bekapcsolódhatnak
- egy mester és egy pedagógiai mentor mellett addig marad a tanuló a képzésben, míg részs szakmát nem szerez, de maximum 24 hónapig
- a szakma tanulása a gyakorlati képzés helyszínén történik
- nincsenek közismereti tantárgyak, a szakmai elméletet a gyakorlatba integrálva sajátítja el a tanuló/ képzésben részt vevő személy
- a dobbantó programból a műhelyiskolába tovább lépő tanuló/ képzésben részt vevő személy a részs szakmával együtt alapfokú végzettséget szerez
- nem tanévhez kötött, legalább hat, legfeljebb huszonnégy hónap, ezen belül egyéni fejlesztési terv alapján folyik az oktatás

Dobbantó program

- általános iskolát el nem végző, tizenhatodik életévét betöltött tanulók számára
- alapkompétencia fejlesztés
- továbblépés közvetlenül csak a műhelyiskolába lehetséges

Orientációs évfolyam

A kompetencia- és orientációs fejlesztésre irányuló előkészítő évfolyam lehetőség azoknak a fiataloknak, akik bizonytalanok a pályaválasztásban, vagy az általános iskolát kompetenciahiánnyal fejezik be. Feladata nem az általános iskolai tananyagok ismétlése, hanem kompetenciák felmérésére alapozott fejlesztés. Az előkészítő évfolyam lehetőségét biztosít az ágazatok, szakmák megismerésére, segíti a tanulók sikeres szakmaválasztását. A szakképző iskolába való belépésnek feltétele, hogy rendelkezzen a tanuló azokkal az alapkompétenciákkal, melyek alapvetően szükségesek a szakma elsajátításához.

Az orientációs év célja:

- jövőkép és életpálya kialakítása
- az erösségek felszínre hozása, sikerélmény megélése
- személyes kompetenciák fejlesztése (problémamegoldás, kreativitás)
- társas kompetenciák fejlesztése műhelygyakorlaton (kommunikáció, konfliktuskezelés)
- alapkompentenciák fejlesztése (szövegértés, alapvető számolás, digitális kompetenciák)
- szakmák, ágazatok megismerése gyakorlati körülmények között

Szakmára felkészítő szakmai oktatás

A szakmára felkészítő szakmai oktatás főbb jellemzői: iskolarendszerű, szakmajegyzék alapján történik, tanulói jogviszony kapcsolódik hozzá, ágazati alapoktatás és szakirányú oktatás szakaszaira bomlik, KKK alapján történik, két szakma és egy szakképesítés megszerzése ingyenes, a szakmai vizsga akkreditált vizsgaközpontban történik (átmenetként a szakképzési centrum az első öt évben vizsgacentrum feladatokat elláthat akkreditáció nélkül is).

Dokumentumok

A tartalmi szabályozás kulcsfogalma a tanulási eredmény alapú szemlélet. A tanulási eredmény (learning outcome) a tanulóval – a tanulási szakasz végére – elérhető kimeneti követelmények leírását jelenti, a Magyar Képesítési Keretrendszerhez illeszkedő tudás + képesség + attitűd + autonómia-felelősség kontextusában meghatározott cselekvő szintű kompetencia leírás. Azt határozza meg, hogy a tanuló mit tud, mit ért és önállóan mire képes, miután lezárta egy tanulási folyamatot, függetlenül attól, hogy hol, hogyan, és mikor szerezte meg ezeket a kompetenciákat. A tanulási eredmény alapú megközelítés nem egyszerűen egy új pedagógiai technika, hanem egy olyan korszerű gondolkodásmód, amely az oktatóközpontú kultúrával szemben a tanulást és a tanulót helyezi a középpontba, és ebben az értelemben maga a tanulási folyamat, valamint a tanuló által elért kompetenciafejlődés a lényeges. Ezzel összefüggésben a szakképzés fő célja a szakmai cselekvőképesség kialakítása.

A tanulási eredmény alkalmazása számos előnnyel jár, és hozzájárul az oktatási rendszer és az abban résztvevők tanulási folyamata eredményességének, minőségének növeléséhez. Azáltal, hogy a hangsúly áttevődik a tanításról a tanulási eredményekre, jobban összhangba kerülhetnek a munkaerőpiac (tudás, készségek és kompetenciák iránti) szükségletei az oktatási és szakképzési szolgáltatásokkal, könnyebbé válik a nemformális és az informális tanulás elismerése, valamint a képesítések átvitele és felhasználása különböző országok, illetve oktatási és képzési rendszerek között. Következetesebbé, átgondoltabbá teszi a képzés tervezését, a képzési program kivitelezését, a követelmények meghatározását, a mérés-értékelést.

Képzési és kimeneti követelmény

A képzési és kimeneti követelményeket a Kormány adott ágazatért felelős tagjának egyetértésével a szakképzésért felelős miniszter hivatalos kiadványként az általa vezetett minisztérium honlapján teszi közzé. (<https://szakkepzes.ikk.hu/kkk-ptt>)

A tanulási eredmény alapú képzési és kimeneti követelmények által érintett változást kizárólag a változással érintett legalacsonyabb iskolai évfolyamtól kezdve felmenő rendszerben, a tanév első napjával lehet bevezetni, és azt a bevezetést megelőző első tanév kezdő napjáig kell közzétenni.

A fentieknek megfelelően egy keresletvezérelt, kimenet-szabályozott követelményrendszer került kialakításra, mely a tanulókkal elérendő követelményekre koncentrálna. A tanulási eredmény alapú követelmények megvalósításához a különböző, az oktatók által – a duális képzőkkel egyeztetve – a választott tartalmakon, gyakorlatokon, projekteken és alkalmas módszereken keresztül lehet eljutni, melyet vizsgálással ellenőriznek. Fontos, hogy az iskola tanuló szervezet legyen, amely folyamatosan tanul, és közben magát is átalakítja. A szakmai programok a kimeneti követelmények teljesítésére készüljenek.

A tanulási területek kimeneti követelményei – szakmai tevékenységen alapuló – tanulási eredményekben vannak megfogalmazva. A tanulási eredmények a tanulási terület végére elérendő követelményeket tartalmazzák.

Ennek megfelelően a KKK tanulási eredményei azt határozzák meg, hogy a tanuló a szakmai oktatás elvégzésével

- milyen feladatok/tevékenységek ellátására lesz képes,
- ezeket a feladatokat/tevékenységeket milyen önállósági és felelősségi szinten képes elvégezni,
- ezeknek a feladatoknak/tevékenységeknek az eredményes és hatékony ellátásához milyen szintű és összetettségű tudással rendelkezik,
- milyen – az eredményes munkavégzéshez szükséges – attitűdök jellemzik.

A tanulási terület kimeneti követelményei – a Magyar Képesítési Keretrendszerhez illeszkedően – négy kategóriában vannak meghatározva.

A képesség kategória az adott szakmára jellemző kognitív (gondolkodási) és gyakorlati (pl. módszerek, anyagok, eszközök, gépek, műszerek stb. használata) képességeket, az adott szakmai tevékenység gyakorlati alkalmazását írja le.

A tudás kategória a képesség kategóriában meghatározott tevékenység elvégzéséhez szükséges fogalmakat, tényeket, definíciókat, szabályokat, leírásokat, törvényeket, elméleteket, rendszereket, összefüggéseket, szabályokat tartalmazza, a szakmai tevékenység gyakorlásához szükséges szakmai tudással együtt.

Az attitűd kategória a kívánatos magatartásformákat, a szakmával, a munkával, a tanulással összefüggő érzelmi és értékelő viszonyulásokat, elkötelezettséget, megítélést, szándékokat, törekvéseket stb. határozza meg. Az attitűdök jelentősen befolyásolhatják a munkavégzés eredményességét.

Az autonómia-felelősség a munkavégzés önállóságának és a felelősségvállalás mértékét határozza meg a társas környezetben zajló tevékenységekben. Azt mutatja meg, hogy az egyes munkatevékenységeket milyen önállósági szintre kell fejleszteni a szakképzés során, tehát mely munkatevékenységeket kell önálló alkalmazás szintjére fejleszteni és melyeket nem.

A KKK 6. pontjában a kimeneti követelmények részben az ágazati alapoktatás követelményei, a szakmairányok közös szakmai követelményei, illetve a szakma vagy szakmairány speciális szakmai követelményei vannak meghatározva szakmai tevékenységeken alapuló tanulási eredményekben. A tanulási eredmények az adott tanulási szakasz (ágazati alapoktatás, szakmairányok közös tanulási szakasza, szakma vagy szakmairány tanulási szakasza) végére elérendő követelményeket határozzák meg. A tanulási eredmény eléréséhez vezető utat nem. A tanulási eredmény a tanítási-tanulási folyamat megtervezésének alapja. A tanulási eredményekre épül a teljes tanítási folyamat (beleértve a vizsgáztatást is). A tanulási eredmények nemcsak az adott szakma követelményeinek pontosabb meghatározását teszik lehetővé, hanem a tanítási folyamatra, módszerek kiválasztására, értékelési kritériumok és feladatok meghatározására vonatkozóan iránymutatásul is szolgálnak a tanárok, gyakorlati oktatók számára. A tanulási eredmény alapú szemléletnek a tantermi és tanműhelyi munkára is hatást kell gyakorolnia ahhoz, hogy minőségfejlesztő hatással legyen a szakképzésre, eredményesebbé tegye az oktatók munkáját és a diákok tanulását. Ezért a tanítási stratégiát, a tanítás tartalmát, módszereit, eszközeit, az értékelést a tanulási eredményekből kiindulva kell meghatározni. A képzési és kimeneti követelmények által meghatározandó tartalmakat Szkr. 12. § írja elő.

Programtanterv

A szakképző intézményben a nevelő és oktató munka a szakképzésben kötelezően alkalmazandó programtanterv és a programtanterv alapján kidolgozott szakmai program szerint folyik.

A programtantervvel kitöltött időkeret – az Szkr. 13.§ (4) bekezdésének megfelelően – tartalmaz a szakképző intézmény által a helyi gazdasági környezet egyedi elvárásaihoz igazodó szakmai célokra szabadon felhasználható időkeretet (szabad sáv).

A szabad sáv szakmai tartalmáról a szakképző iskola szakmai programjában kell rendelkezni. Az elmélet és a gyakorlat a dokumentumban nem kerül élesen elválasztásra. A cél az, hogy lehetőség legyen a gyakorlat során is elméletet oktatni, hatékonyabbá téve ezzel az oktatást. Az egyes tantárgyaknál történik annak meghatározása, hogy a tantárgy teljes tartalmát tekintve az órakeretnek minimálisan hány százalékát kell gyakorlati körülmények között (tanműhelyben, termelőüzemben stb.) oktatni. Ez az adott tantárgy egészének gyakorlatigényességét mutatja, és minél magasabb ez az arány, annál inkább ösztönöz az elméleti tudáselemek gyakorlatba ágyazottan történő oktatására.

A szakirányú oktatásban a tantárgyakra meghatározott időkeret és tartalom kötelező érvényű, a témakörökre kialakított óraszám, valamint a tantárgyak és témakörök óraszámának évfolyamonkénti megoszlása és sorrendje – a szakmai vizsga követelményeire tekintettel – pedig ajánlás.

Programkövetelmények

Az Szkt. 13. §-re tekintettel a szakmai képzéshez kapcsolódóan megszerezhető szakképesítés kimeneti követelményeit programkövetelményben kell meghatározni. Az Szkt. 13. § (3) bekezdése szerint programkövetelményekről a szakképzésért felelős miniszter elektronikus nyilvántartást vezet. A programkövetelményekről vezetett nyilvántartás nyilvános, azt a szakképzésért felelős miniszter a honlapon közzéteszi.

A programkövetelmények tartalmazzák:

- a szakmai képzés megnevezését és a képzési területek egységes osztályozási rendszere szerinti olyan kódját, amelybe a szakmai képzés besorolható, valamint a szakmai képzéshez kapcsolódóan megszerezhető szakképesítésnek az Európai Képesítési Keretrendszer, a Magyar Képesítési Keretrendszer és a Digitális Kompetencia Keretrendszer szerinti szintjének meghatározására vonatkozó megjelölését,
- a szakmai képzés megkezdéséhez szükséges iskolai és szakmai előképzettséget, egészségügyi alkalmassági követelményt és gyakorlatot,
- a szakmai képzés elvégzéséhez szükséges minimális és maximális foglalkozások számát,
- a képesítő vizsga követelményeinek leírását és a megszervezéséhez szükséges személyi és tárgyi feltételeket, valamint
- a szakmai képzéshez kapcsolódóan megszerezhető szakképesítéssel ellátható legjellemzőbb tevékenység vagy munkaterület rövid leírását

Az Szkr. tartalmazza a programkövetelményekre vonatkozó részletszabályokat. Az Szkr. 17. § (1) - (2) bekezdése szerint a programkövetelményre, annak módosítására és törlésére a szakképzésért felelős miniszternek bárki javaslatot tehet. A nyilvántartásba vételről, a nyilvántartásba vétel módosításáról, valamint a nyilvántartásból történő törlésről a szakképzésért felelős miniszter a Kormány adott ágazatért felelős tagjának egyetértésével dönt. Az eljárásban a felnőttképzésért felelős miniszter véleményét ki kell kérni.

Szkt:

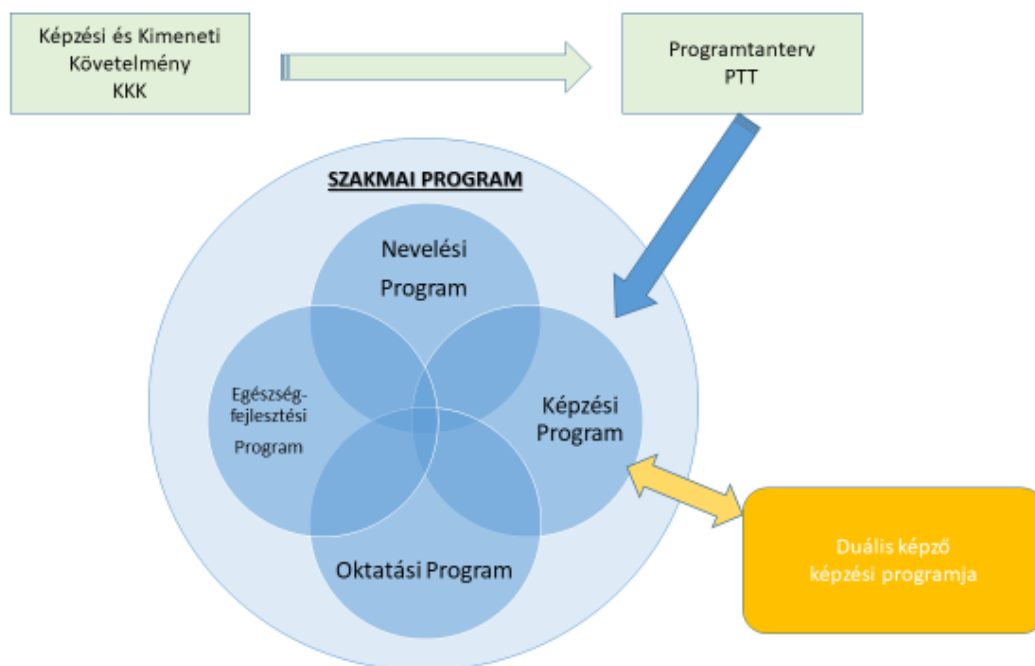
3. § [A szakképzés ingyenessége] (1) b) a szakképző intézményben a szakmai képzéshez kapcsolódó első szakképesítés megszerzését az első képesítő vizsga befejezéséig ingyenesen biztosítja.

A jelen hatályos jogszabályi környezetben nem ismert „ráépülések” esetében az intézményeket a törvény feljogosítja a tanulók számára a szakképesítések rendszerébe bekerülő, átkerülő ilyen jellegű képzések térítésmentes (állami finanszírozásban történő) megszervezésére.

Az intézmények által meghirdetett, a szakképesítések rendszerébe került programkövetelmények így minden érintett tanuló számára elérhetők, megszervezhetők lesznek már az idei tanévkezdésig (nem tanévhez kötött a felnőttképzés, de az intézmények jelentős része szeptemberben fogja először ezeket indítani).

Az összes ehhez kapcsolódó programkövetelmény kidolgozás alatt áll, megjelentetése megkezdődött és folyamatos. Július első hetétől tervezetten a hónap közepéig a programkövetelmények hiánytalanul az intézmények és az érintettek rendelkezésére állnak, majd folyamatosan bővülnek a munkaerőpiaci igények szerint létrejövő további szakképesítésekkel, még a tanévkezdés előtt is, azután pedig folyamatosan, ezzel biztosítva a tanulók számára a további kínálat bővülését, mellyel jól hasznosítható szakképesítések megszerzésére nyílik lehetőségük.

A dokumentumok közzététele az IKK Zrt. honlapján történik meg.

Szakmai program

A szakmai program részei

A szakképzés tartalmi szabályozásának harmadik pillére a programterv alapján a szakképző intézmény által elkészített és a szakképző intézményre konkretizált szakmai program. Mivel az ágazati alapoktatásra és a szakirányú oktatásra nem készül külön szakképzési kerettanterv, a szakképző intézmények maguk készítik el szakmai programjukat. A szakképző intézmények a KKK és a programterv alapján saját maguk – a képzési program tekintetében egyeztetve a duális képzőhellyel - készítik el a szakmai programjukat. Fontos hangsúlyozni, hogy az új szakképzési rendszer eredményes működtetésében rendkívül jelentős a szakképző iskola és a duális képzőhely szoros és tényleges együttműködése. A képzési programot az iskolának és a duális képzőnek egymással együttműködve, közösen kell kidolgoznia.

A tanulási eredmények a tanulási terület tanulásának a végére elérendő követelményeket határozzák meg, a tanulási eredmények eléréséhez vezető utat nem. Ez egyszerre jelent szabadságot és felelősséget a szakképző intézmények és a gyakorlati képzőhelyek számára. Szabadságot, mert a kimeneti követelmények eléréséhez vezető út megtervezése a képzők autonómiáját erősíti, és lehetőség nyílik a munkaadói kör igényeinek a korábnál rugalmasabb figyelembevételére. Felelősséget, mert a tanulási eredmények eléréséhez vezető utat a szakképző intézménynek és a gyakorlati képzést biztosító vállalatnak közösen, egymással együttműködve, lehetőség szerint projekt alapon kell megterveznie, és olyan tanulási környezetet kell teremteniük, amely lehetőséget ad arra, hogy a tanulók hatékonyan el tudják sajátítani a kívánt tanulási eredményeket.

A szakmai program része a képzési program (KP), amivel a duális képzőhelynek is rendelkeznie kell, ha a szakirányú oktatásban részt vesz.

Tekintettel arra, hogy a képzési és kimeneti követelmények a szakmákkal összefüggő tartalmakat rögzítenek, a szakképző intézményben folytatott közismereti oktatásra a Nemzeti alaptantervben előírtakat kell alkalmazni (OP).

A rugalmasság biztosításának érdekében kiemelt feladat a korábbi tanulmányok, gyakorlat beszámítása, különösen a közismeret nélküli – felnőtteket érintő – oktatásban.

Szakmai program			
nevelési program NP	egészségfejlesztési program EP	oktatási program OP	képzési program KP

A szakmai programnak vannak kötelező területei, melyeket mindenképpen szabályozni kell. Ezeknek a tételes felsorolása a Szkr-ben megtalálható.

Szkr. 14.§ (3) A szakképző intézmény szakmai programjában meg kell határozni

- a) az írásbeli, szóbeli, gyakorlati beszámoltatások, az ismeretek számonkérésének rendjét és*
- b) a tanuló magasabb évfolyamba lépésének feltételeit.*

(5) A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanuló, a sajátos nevelési igényű tanuló, illetve a képzésben részt vevő fogyatékkal élő személy tekintetében a szakképző intézmény szakmai programja

a) a fogyatékoság típusához és fokához igazodó fejlesztő programot is tartalmazza és

b) az egyes évfolyamok követelményeinek teljesítéséhez egy tanítási évnél hosszabb időt is megjelölhet.

(6) A szakképző intézmény szakmai programja tartalmazza a szakképző intézményben alkalmazott sajátos pedagógiai módszereket, ideértve a projektoktatást is. A projektoktatás során a témaegységek feldolgozása, a feladat megoldása a tanulók érdeklődésére, a tanulók és az oktatók közös tevékenységére, együttműködésére épül a probléma megoldása és az összefüggések feltárása útján.

(7) A szakképző intézmény valamennyi évfolyamát átfogó szakmai programot használ.

51. § (1) Előkészítő évfolyam a szakképző intézmény szakmai programjában meghatározott tartalommal szervezhető.

Szkt. 62. § [A korábbi tanulmányok, gyakorlat beszámítása]

A szakképző intézmény szakmai programjában meghatározottak szerint

a) a szakképző intézményben, a köznevelési intézményben és a felsőoktatási intézményben folytatott tanulmányokat az adott szakmára előírt –megegyező tartalmú – követelmények teljesítésébe be kell számítani,

b) a szakképzés megkezdése előtt foglalkoztatásra irányuló jogviszonyban eltöltött szakirányú gyakorlat időt a szakirányú oktatás idejébe be kell számítani,

c) a tanulmányi követelmények az előírtnál rövidebb idő alatt is teljesíthetők.

Nevelési program

Szakmai program			
nevelési program NP	egészségfejlesztési program EP	oktatási program OP	képzési program KP

Mint hogy a szakképzés a megváltozott struktúrában is a nevelés, a szocializáció fontos szintére (gyakran az ide járók esetén az utolsó intézményes szocializációs szintér), ezért a nevelési program a szakmai program fontos eleme. Ennek az elkészítésében az intézményeknek vannak tapasztalatai, a kidolgozásának alapja lehet a korábbi pedagógiai program. Ezt támasztja alá, hogy a jogszabályban felsorolt kötelező komponenseit a pedagógiai programban is szerepeltetni kellett. Az alább felsorolt területeket az intézménynek át kell gondolnia az új szakképzési rendszer céljaival és működtetésével kapcsolatosan és az elérni kívánt céloknak megfelelően a szakmai programban szabályoznia kell, pl.: a felvétel és az átvétel helyi szabályait.

Szkr. 14.§ (2) A szakképző intézmény szakmai programja meghatározza

a) a szakképző intézmény nevelési programját, ennek keretén belül

aa) a szakmai oktatás pedagógiai alapelveit, értékeit, céljait, feladatait, eszközeit, eljárásait,

ab) a személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatokat,

ac) a teljeskörű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatokat,

- ad) a közösségfejlesztéssel, a szakképző intézmény szereplőinek együttműködésével kapcsolatos feladatokat,
- ae) az oktatók feladatait, az osztályfőnöki munka tartalmát, az osztályfőnök feladatait,
- af) a kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység helyi rendjét,
- ag) a tanulóknak a szakképző intézményi döntési folyamataiban való részvételi joga gyakorlásának rendjét,
- ah) a tanuló, a kiskorú tanuló törvényes képviselője, az oktató és a szakképző intézmény partnerei kapcsolattartásának formáit,
- ai) a tanulmányok alatti vizsga szabályait, valamint a szóbeli felvételi vizsga követelményeit,
- aj) a felvétel és az átvétel helyi szabályait és
- ak) az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos tervet

Egészségfejlesztési program

Szakmai program			
nevelési program NP	egészségfejlesztési program EP	oktatási program OP	képzési program KP

A program elkészítésénél szintén támaszkodhatunk a meglévő dokumentumainkra, de szemléletmódjában, pedagógiai módszereiben szükséges figyelembe venni a Szakképzés 4.0 célrendszerét, a Szkt. és az Szkr. által biztosított lehetőségeket, a gazdaság elvárásait és a diákok érdeklődését.

*Szkr. 14.§ (2) A szakképző intézmény szakmai programja meghatározza
d) az egészségfejlesztési programot a 102. § (4) bekezdése alapján.*

102. § (1) A teljes körű egészségfejlesztés olyan folyamat, amelynek eredményeképpen az oktatók a szakképző intézményben végzett tevékenységet és a tanuló, kiskorú tanuló törvényes képviselője részvételét a szakképző intézmény életében úgy befolyásolják, hogy az a tanuló egészségi állapotának kedvező irányú változását idézze elő.

(2) A szakképző intézmény mindennapos működésében kiemelt figyelmet kell fordítani a tanuló egészséghez, biztonságához való joga alapján a teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatokra, amelyek különösen

- a) az egészséges táplálkozás,
- b) a mindennapos testnevelés, testmozgás,
- c) a testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése,
- d) a bántalmazás és iskolai erőszak megelőzése,
- e) a baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás,
- f) a személyi higiéné területére terjednek ki.

(3) A szakképző intézményben folyó teljes körű egészségfejlesztés figyelembe veszi a tanulók biológiai, társadalmi, életkori sajátosságait, beilleszthető a szakképző intézményben megvalósuló átfogó prevenció programokba.

(4) A szakképző intézmény teljes körű egészségfejlesztéssel kapcsolatos feladatait koordinált, nyomon követhető és mérhető, értékelhető módon kell megtervezni a szakképző intézmény szakmai programjának részét képező egészségfejlesztési program keretében. Az egészségfejlesztési programot az oktatási testület az iskola-egészségügyi szolgálat közreműködésével készíti el.

(5) A szakképző intézmény az oktatón és az iskola-egészségügyi szolgálatot ellátó szakemberen kívül csak olyan szakembert vagy szervezet programját megvalósító személyt vonhat be kötelező foglalkozás, egyéb foglalkozás vagy egyéb egészségfejlesztési és prevenciós tevékenység megszervezésébe, aki vagy amely rendelkezik az egészségügyért felelős miniszter által kijelölt intézmény szakmai ajánlásával.

(6) Az igazgató az egészségfejlesztési és prevenciós programok kiválasztásánál beszerzi

a) az iskolapszichológus,

b) az iskola-egészségügyi szolgálat, továbbá

c) ha működik, a helyi vagy megyei Kábítószerügyi Egyeztető Fórum véleményét.

Oktatási program

Szakmai program			
nevelési program NP	egészségfejlesztési program EP	oktatási program OP	képzési program KP

Szkr. 14.§ (2) A szakképző intézmény szakmai programja meghatározza

b) a szakképző intézmény oktatási programját, ennek keretén belül

ba) a kötelező és a nem kötelező foglalkozások megtanítandó és elsajátítandó tananyagát, az ehhez szükséges kötelező, kötelezően választandó vagy szabadon választható foglalkozások megnevezését, számát,

bb) a közismereti kerettantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósításának részletes szabályait,

bc) a mindennapos testnevelés, testmozgás megvalósításának módját,

bd) a választható tantárgyak, foglalkozások, továbbá ezek esetében az oktatóválasztás szabályait,

be) azon választható érettségi vizsgatárgyak megnevezését, amelyekből a szakképző intézmény tanulóinak közép- vagy emelt szintű érettségi vizsgára való felkészítését a szakképző intézmény kötelezően vállalja, továbbá annak meghatározását, hogy a tanulók milyen követelmények teljesítése mellett melyik választható érettségi vizsgatárgyból tehetnek érettségi vizsgát,

bf) az egyes érettségi vizsgatárgyakból a középszintű érettségi vizsga témaköreit,

bg) a tanuló tanulmányi munkájának írásban, szóban vagy gyakorlatban történő ellenőrzési és értékelési módját, diagnosztikus, szummatív, fejlesztő formáit,

bh) a csoportbontások és az egyéb foglalkozások szervezésének elveit,

bi) a nemzetiséghez nem tartozó tanulók részére a településen élő nemzetiség kultúrájának megismerését szolgáló tananyagot,

bj) az egészségnevelési és környezeti nevelési elveket, programokat, tevékenységeket,

bk) a tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedéseket,

bl) a tanuló jutalmazásával összefüggő szabályokat,

bm) az oktatói testület által szükségesnek tartott további elveket és

bn) az emelt szintű érettségi vizsgára történő felkészítéshez az emelt szintű oktatásban alkalmazott fejlesztési feladatokat és követelményeket a közismereti kerettanterv és az érettségi vizsga általános és részletes követelményei alapján,

Közismereti kerettantervek adaptálása

Nincsenek külön, kötelező és egységes közismereti kerettantervek a szakképző intézmények számára. A korábban EMMI miniszteri rendelet formájában kiadott közismereti kerettantervek a szakképzésre vonatkozóan külön jogszabályi felhatalmazó rendelkezés alapján jelentek meg. A szakképzés és a köznevelés szabályozásának élesebb szétválasztása egyúttal azt is eredményezte, hogy most ilyen, hatályos jogszabályi felhatalmazás nincs. Jelenleg tehát nem

írja elő jogszabály sem az ITM, sem az EMMI számára a szakképző intézmények közismereti tárgyaira külön kerettanterv készítését. Számos előírás szerepel ugyanakkor a közismereti kerettantervek alkalmazásával kapcsolatban a szakképző intézményekre vonatkozóan a szabályozásban, a legfontosabbak:

○ Szkt. 19. § [A szakképző intézmény tevékenysége]

(1) A szakképző intézményben a szakmajegyzékben meghatározott szakmára felkészítő szakmai oktatás és szakképesítésre felkészítő szakmai képzés folyik. A szakmai oktatás a képzési és kimeneti követelmények alapján

a) ágazati alapoktatásban és

b) szakirányú oktatásban

történik. **A szakmai oktatás keretében – ha e törvény vagy a Kormány rendelete eltérően nem rendelkezik – az ágazati alapoktatással és a szakirányú oktatással párhuzamosan vagy attól függetlenül a közismereti kerettanterv szerinti oktatás folyik.**

○ Szkt. 73. § [A közismereti oktatás]

(1) **A szakképző intézményben a közismereti oktatás a közismereti kerettanterv szerint folyik.**

(2) A szakképző intézmény **a közismereti kerettanterv alkalmazása** során az ágazati alapvizsga követelményeire tekintettel a közismereti tantárgyak témaköreit, tartalmát és óraszámait – az Nkt. 6. mellékletében meghatározott heti időkeret és a tananyagtartalom megtartásával – évfolyamok között **átcsoportosíthatja.**

○ Szkr. 13. § (3) A programtervnek biztosítania kell, hogy

a) ágazatonként szakképző iskolában a kilencedik évfolyamon, a technikumban a kilencedik és tizedik évfolyamon azonos ágazati alapozó ismeretek kerüljenek oktatásra,

b) a szakképző iskolában a kötelező foglalkozások megtartásához a kilencedik–tizenegyedik évfolyamon együttesen rendelkezésre álló **időkeret harminchárom százaléka a közismereti kerettantervben meghatározottak átadásához álljon rendelkezésre** és

c) a technikumban a kilencedik–tizenkettedik évfolyamon a kötelező foglalkozások megtartásához együttesen rendelkezésre álló **időkeret legalább hatvan százaléka a közismereti kerettantervben meghatározottak átadásához álljon rendelkezésre.**

○ Szkr. 14. § (1) **A szakmai programot a szakképző intézmény,** illetve az általa szervezett részzakmára történő felkészítés tekintetében a felnőttképző **dolgozza ki,** és a szakképző intézmény, illetve a felnőttképző honlapján teszi közzé.

(2) A szakképző intézmény szakmai programja meghatározza

b) **a szakképző intézmény oktatási programját,** ennek keretén belül

ba) a kötelező és a nem kötelező foglalkozások megtanítandó és elsajátítandó tananyagát, az ehhez szükséges kötelező, kötelezően választandó vagy szabadon választható foglalkozások megnevezését, számát,

bb) **a közismereti kerettantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósításának részletes szabályait,**

bc) a mindennapos testnevelés, testmozgás megvalósításának módját,

bd) a választható tantárgyak, foglalkozások, továbbá ezek esetében az oktatóválasztás szabályait,

be) azon választható érettségi vizsgatárgyak megnevezését, amelyekből a szakképző intézmény tanulóinak közép- vagy emelt szintű érettségi vizsgára való felkészítését a szakképző intézmény kötelezően vállalja, továbbá annak meghatározását, hogy a tanulók milyen követelmények teljesítése mellett melyik választható érettségi vizsgatárgyból tehetnek érettségi vizsgát,

bf) az egyes érettségi vizsgatárgyakból a középszintű érettségi vizsga témaköreit,

bn) az emelt szintű érettségi vizsgára történő felkészítéshez az emelt szintű oktatásban alkalmazott fejlesztési feladatokat és követelményeket a közismereti kerettanterv és az érettségi vizsga általános és részletes követelményei alapján,

- Szkr. [75. Az Szkt. 73. §-ához] **221. § A közismereti oktatást a tanulói jogviszony keretében a nappali rendszerű szakmai oktatásban részt vevő tanuló számára a technikum kilencedik–tizenharmadik évfolyamán és a szakképző iskola kilencedik–tizenegyedik évfolyamán a közismereti kerettanterv alapján kell megszervezni.**

- a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet mellékletének **II.2.1.3. táblázat** alatti szöveges részében:

„A szakgimnáziumok, **technikumok esetében a közismereti tárgyakra vonatkozó kerettantervek megegyeznek a gimnáziumokra vonatkozókkal.**”

Technikum:

A szabályokból következik, hogy egyetlen egységes közismereti kerettanterv minden, technikumban oktatható szakmára nem is készíthető, tekintettel arra, hogy az egyes szakképző intézmények átcsoportosíthatják az évfolyamok között az óraszámokat, témaköröket, akár szakmánként másképp. A NAT ki is mondja, hogy a technikumban a gimnáziumi kerettantervet kell alkalmazni – természetesen az összes jogszabályi előírás figyelembevételével. A közismereti kerettantervből azon tantárgyakat kell átvenni, amelyek a technikum közismereti tantárgyai között szerepelnek, az IKK honlapján lévő óraterv tartalmaz annyi közismereti óraszámot, amennyi az érettségi tárgyakra történő felkészítéshez feltétlenül szükséges.

Szakképző iskola:

Szakképző iskolában nem alkalmazható a gimnáziumi közismereti kerettanterv, ugyanakkor a NAT tartalmát a szakképző iskolai oktatásban is biztosítani kell. Ezért a szakképző iskolákra vonatkozóan az EMMI közzétett az OH honlapján egy kerettantervet, amely ajánlasként hasznos kiindulópont az intézményi szakmai program vonatkozó részének minden jogszabályi előírásnak megfelelő elkészítéséhez, alkalmazása ugyanakkor nem kötelező, az óraszámokat hozzá is kell igazítani a szakképzési óraszámokhoz.

Közismereti kerettantervek adaptálása:

Fentiekből következően tehát minden szakképző intézménynek magának kell a szakmai programja részét képező oktatási programban adaptálnia: technikum esetén a gimnáziumi közismereti kerettantervet, szakképző iskola esetén az OH honlapján megjelent, ajánlásnak tekinthető közismereti kerettantervet.

Mindez a szakképző intézmények számára a korábbinál nagyobb szabadságot ad, azonban – különösen most, az új szabályok bevezetésénél – jelentős többletmunkát is jelent.

Képzési program

Szakmai program			
nevelési program NP	egészségfejlesztési program EP	oktatási program OP	képzési program KP

Az intézmény képzési programját úgy célszerű előkészíteni, hogy a programterv egészét lefedje, még úgy is, hogy külső résztvevő (ÁKK, TK, egyedi képzőhely) szerepvállalásával számolunk, hiszen e szerepvállalás mértéke ehhez viszonyítva állapítható meg, illetve a feladatmegosztás ennek alapján írható le. A képzési programot úgy kell elkészíteni, hogy a duális képzőkkel megvalósuló különböző együttműködési formákkal kompatibilis legyen. A képzési program céljai megfogalmazzák a tanítási-tanulási folyamat értelmét, irányát, törekvéseit a képzésben résztvevők kompetenciáinak fejlődése érdekében.

Képzési program tervezése

Meg kell tervezni a tanulási eredmények eléréséhez vezető utat, és ezen az úton a tanulót különböző innovatív tanítás- tanulás módszertani megoldásokkal, tanulástámogatással kell segíteni. A tanulási folyamat közben (esetleg elején) és végén pedig objektív és megbízható módon kell értékelni, hogy a tanuló hol tart a tanulási eredmények elsajátításában, milyen módon tudja bizonyítani és bemutatni az általa birtokolt tanulási eredményeket.

A TEA szemléletnek a tantermi és tanműhelyi munkára is hatást kell gyakorolni. A tanítási stratégiát, a tanítás tartalmát, módszereit, eszközeit, az értékelést a tanulási eredményekből kiindulva kell meghatározni. Azt kell átgondolni, hogy az adott tanulási eredményeket milyen tartalmakkal, módszerekkel, feladatokkal, eszközökkel lehet a legeredményesebben fejleszteni, illetve objektív módon értékelni.

A TEA alapú szakmai program esetében a hagyományos tantárgyi rendszer helyett eredményesebb a projekt alapú oktatás. A TEA szemléletű képzési terv több rugalmasságot ad a differenciált oktatásra. Ezt biztosítják a javasolt óraszámok is, amelyek egy-egy tanulási eredmény elérésére lehetőséget biztosít a minimális és maximális óraszám tervezésére.

A tanítási-tanulási folyamat megtervezésének alapja a tanulási eredmény leírás. A tanulási eredményekre épül a teljes tanítási folyamat (beleértve a vizsgáztatást is). A tanulási eredmények nemcsak az adott tanulási szakasz (tanulási terület) követelményeinek pontosabb meghatározását teszik lehetővé, hanem a tanítási folyamatra, módszerek kiválasztására, értékelési kritériumok és feladatok meghatározására vonatkozóan iránymutatásul is szolgálnak az oktatók számára. A tanulási eredmény alapú szemléletnek a tantermi és tanműhelyi munkára is hatást kell gyakorolni. Ezért a tanítási stratégiát, a tanítás tartalmát, módszereit, eszközeit, az

értékelést a tanulási eredményekből kiindulva kell meghatározni. A tanulási eredmény alapú képzési program esetében a hagyományos tantárgyi rendszer helyett/mellett eredményesebb a tanulási terület alapú oktatás. Az ilyen jellegű képzési program egyben más tanítási módszert is igényel.

A tanulót és az intézmény munkáját egyformán segíti a szakma összefüggéseinek az átlátásában, a tantárgyak kapcsolódásában az adott szakma gyakorlásában, ha nagyobb egységek és komplex feladatok alapján történik a tanulófoglalkoztatás már az iskolában is, ezért preferált a projekt alapú oktatás. A tantárgyak esetében is lehetőséget ad a szakképzés megújult rendszerre a tantárgyak és témakörök nagyobb tananyagegységekbe történő rendezésére.

A tanulási eredmény alapú képzési program

A tanulási eredmény alapú képzési program esetében a hagyományos tantárgyi rendszer helyett/mellett eredményesebb a tanulási terület alapú oktatás. Ebben az esetben a képzés szervezése elsősorban projekt alapon történik.

A képzés tervezésénél a projekteket úgy kell definiálni, hogy a projekt keretében „oktatott” tárgyakkal lefedjék:

- a KKK-kban definiált TUDÁS + KÉPESSÉG + ATTITÚD + AUTONÓMIA-FELELŐSSÉG kontextusában meghatározott kompetenciákat, valamint
- a PTT-kben ajánlott tantárgyi tanulási területi tartalmakat.

A fentiek alapján az oktatási projekthez definiálni kell a következőket:

- a projekt mely KKK-ban szereplő elemek teljesülését segíti
- a PTT-ben ajánlott képzési óraszám előírásból mennyi kapcsolódik az adott projekthez

A projektek kialakítása során van lehetőség arra, hogy azonos projekten több szakma és/vagy több évfolyam diákjai is dolgozzanak. Például egy komplex munkadarab elkészítése során minden évfolyam a saját tudásszintjének megfelelő részfeladatokat kap. A projekteknél meg kell határozni azt is, hogy a projektmunka intézményen belül vagy vállalati partnernél történik.

Oktatásszervezés

A projekteken keresztül és a hagyományos tantárgyi keretek között történő oktatás szervezése átgondolt szervezési feladatot jelent. A hatékony szervezéshez szükséges a diákok és az oktatók órarendjének külön történő kezelése, valamint el kell dönteni, hogy az oktatási projektek milyen időszokban valósulhatnak meg. A továbbiakban három lehetséges oktatás-szervezési modellt mutatunk be.

Napi projektsáv kialakítása

Ebben a változatban az intézmény kijelöl egy olyan sávot, amikor a diákok az oktatási projekten dolgoznak. A projektmunkában több oktató segíti őket. A fennmaradó időben a tantárgyi struktúrában oktatható tárgyak oktatása történik meg. Ez a módszer alkalmazható olyan szakmáknál, ahol a munkafolyamat megszakítható és napi néhány órás munka másikkal nap folytatható (pl. fém megmunkálás, informatika).

DIÁKOK					OKTATÓK							
HÉTFŐ	KEDD	SZERDA	CSÜTÖRT ÖK	PÉNTEK	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA	CSÜTÖRT ÖK	PÉNTEK			
PROJEKTMUNKA					X.Y.	X.Y.	C.D.	X.Y.				
							A.B.		C.D.			

Projekt napok kijelölése

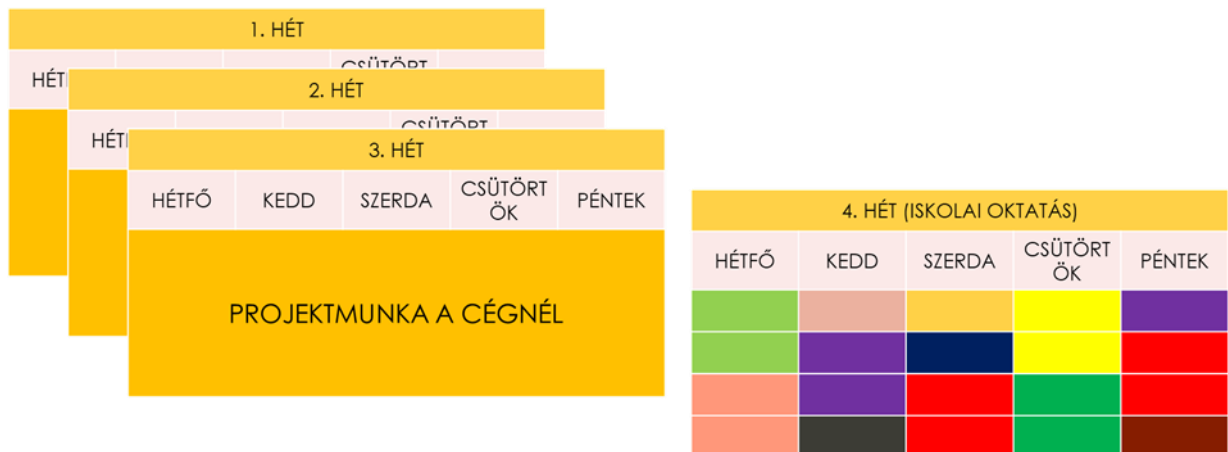
Ebben a változatban az intézmény kijelöl olyan napokat, amikor a diákok az oktatási projekten dolgoznak. A projektmunkában több oktató segíti őket. A fennmaradó időben a tantárgyi struktúrában oktatható tárgyak oktatása történik meg. Ez a módszer alkalmazható olyan szakmáknál, ahol szükséges a hosszabb egybefüggő időszak a feladatok végrehajtására, és a munka tárgya nem tárolható el. (pl. szakács, cukrász, stb.).

DIÁKOK					OKTATÓK							
HÉTFŐ	KEDD	SZERDA	CSÜTÖRT ÖK	PÉNTEK	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA	CSÜTÖRT ÖK	PÉNTEK			
PROJEKTMUNKA					X.Y.	A.B.	C.D.					

Projekthetek kijelölése

Ebben a változatban az intézmény az éves projektmunkát néhány hétbe sűríti. A projektmunkában több oktató segíti a projektre szerveződő tanuló csoportokat. A fennmaradó hetekben a tantárgyi struktúrában oktatható (főleg köznevelési) tárgyak oktatása történik meg. Ez a módszer alkalmazható olyan szakmáknál, ahol szükséges a hosszabb egybefüggő időszak a feladatok végrehajtására, és a munka tárgya nem tárolható el, valamint a projekt több

szakma és/vagy évfolyam együttműködését igényli egy nagyobb, összetett feladat végrehajtásánál. (pl. rendezvény/divatbemutató szervezése, mesterremek készítése).

Értékelés

A tanulási eredmény alapú képzés esetében a hagyományos tantárgyi értékelés nem értelmezhető, így az alábbi értékelési lehetőségeket javasoljuk:

- a projekt eredményének adatait (szakmától függően az eredménytermékek fotóját, leírását stb.) egy portfólió tároló rendszerben tárolják el
- a projektmunkák értékelésénél készüljön szöveges értékelés, amely szintén eltárolásra kerül a portfólió rendszerben
- a teljesítmény értékelésére az alábbi lehetőségek közül lehet választani:
 - egy osztályzat a projekt feladatban nyújtott teljesítményért,
 - egy-egy osztályzat tanulási területenként,
 - egy-egy osztályzat tanulási témánként.

Szkt. 12. § [A programterv és a szakmai program] A szakképző intézményben a nevelő és oktató munka

a) a szakképzésben kötelezően alkalmazandó programterv és

b) a programterv alapján kidolgozott szakmai program szerint folyik.

Szkr. 13. § (2) A szakma azonosítására szolgáló alapadatokon kívül a programterv tartalmazza

a) a tananyagegységeket, azok célját, tartalmát, terjedelmét és a tananyagegységekhez rendelt időkeretet,

b) az egyes tananyagegységek

ba) évfolyamonkénti (ajánlott) megoszlását, tagolását,

bb) az oktató képesítési követelményeit,

bc) az alkalmazott képzési módszereket,

c) a végrehajtásához szükséges személyi és tárgyi feltételeket, valamint az oktatáshoz kapcsolódó egyéb speciális feltételeket és ezek biztosításának módját és

(6) A szakképző intézmény szakmai programja tartalmazza a szakképző intézményben alkalmazott sajátos pedagógiai módszereket, ideértve a projektoktatást is. A projektoktatás során a témaegységek feldolgozása, a feladat megoldása a tanulók érdeklődésére, a tanulók és az oktatók közös tevékenységére, együttműködésére épül a probléma megoldása és az összefüggések feltárása útján.

A fentiek alapján megállapítható, hogy:

Az intézmény a programtervekben szereplő egységeket, úgymint:

- tanulási területek
- tantárgyak
- témakörök

nagyobb tananyagegységekbe történő rendezését megvalósíthatja, ezáltal az intézmények iskolái összevont tantárgycsoportokban kezelhetik több tantárgy tanóráit, akár már tantárgyfelosztás (tananyagegység, tantárgycsoport-felosztás) és órarend szintjén is. Megtehetik ezt abban az esetben, ha mind a szakmai programban, mind az intézményi dokumentumokban (szakmai program, törzslap, napló stb.), mind pedig az értékelés során és annak tájékoztató dokumentumaiban (bizonyítvány, félévi értesítő, napló) a nagyobb egységek tantárgyi tartalmáról és értékeléséről egyértelmű és beazonosítható tájékoztatást adnak.

Technikailag ez alapján a tantárgycsoportok esetén a komplex feladat megoldásakor a tanuló az egyik tantárgyból kaphat más osztályzatot az értékelés során, mint a tantárgycsoportban szereplő másik tantárgyból, azonban az értékelés módjáról a tanulók előzetes tájékoztatása elengedhetetlenül szükséges.

A képzési programban kell meghatározni (szabályozni) az ágazati alapoktatás megszervezésének kérdéseit, a duális képzőkkel, vállalatokkal való együttműködés folyamatát, módszereit, eszközeit, a gyakorlati képzés előkészítésére, szervezésére és lebonyolítására vonatkozó szabályokat. Fontos, hogy a tanulói munkanapló is tanulási eredmény alapú legyen.

Szintén szabályozni kell a képzési programban az ágazati alapvizsga feladatok kidolgozásának alapelveit, szabályait, az alapvizsga előkészítésének, megszervezésének, lebonyolításának, a tanulói teljesítmények objektív értékelésének szabályait, az alapvizsga minőségbiztosítására vonatkozó szabályokat.

A képzési program az iskola és a duális képző számára a legfontosabb szakmai szabályozó dokumentum, amely a szakmai oktatás tartalmára, szervezésére és megvalósítására vonatkozó valamennyi releváns információt tartalmazza. A képzési program a minőségbiztosítás eszköze is. Fontos, hogy a képzési program egyszerre biztosítson szabályozott/minőségbiztosított folyamatokat és rugalmasságot a rendszerben.

Elvárások	Elemek
Képzési szükségletek/igények felmérése	<p>Az együttműködés fejlesztése során ki kell alakítani azt a protokollt, ami a szakképzéssel kapcsolatos igényeiket azonosítja.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Helyi gazdasági igény felmérése - Egyeztetés a duális partnerekkel - Képzési igények vagy képzési szükségletek azonosítása - A vállalkozások méretéhez, lehetőségeihez igazodó elvárások figyelembevétele
Követelmények	KKK, Programterv
KKK elemei	<p>A szakma keretében ellátható legjellemzőbb tevékenység, valamint a munkaterület leírása</p> <p>A szakképzésbe történő belépés feltétele</p> <p>A szakmai oktatás megszervezéséhez szükséges tárgyi feltételek</p> <p>A szakmai oktatás megszervezéséhez szükséges személyi feltételek</p> <p>Kimeneti követelmények</p> <p>Ágazati alapoktatás szakmai követelményei</p> <p>Szakirányú oktatás szakmai követelményei</p>
Tanulási/tanítási tevékenységek	<p>A szakmai program tartalmazza a szakképző intézményben alkalmazott sajátos pedagógiai módszereket, ideértve a projektoktatást is. A projektoktatás során a témaegységek feldolgozása, a feladat megoldása a tanulók érdeklődésére, a tanulók és az oktatók közös tevékenységére, együttműködésére épül a probléma megoldása és az összefüggések feltárása útján.</p>
Értékelés	<p>Évközi mérések</p> <p>mérhető legyen</p> <p>értéket képviseljen</p> <p>motiváló legyen</p> <p>Ágazati alapvizsga leírása, mérésének, értékelésének szempontjai</p> <p>A szakmai vizsga leírása, mérésének, értékelésének szempontjai</p> <p>A vizsgatevékenységek megszervezésére, azok vizsgaidőpontjaira, a vizsgaidőszakokra vonatkozó sajátos feltételek</p> <p>Érettségi</p> <p>Akkreditált vizsgaközpont</p>
Rendszerezett egész	<p>Egységes dokumentumrendszer, a Szakmai program elemeinek beépítése az SZMSZ-be és a Házirendbe.</p> <p>Operatív megvalósítási szint a Munkaterv</p>
Intézményi irányítás	<p>Iskolafejlesztési dokumentumok készítése</p> <p>Akkreditált vizsgaközpont</p> <p>Minőségirányítás - minőségpolitika, valamint azonos elvárás rendszer alapján működő rendszeres önértékelés.</p>

A szakmai program készítésének meghatározó szempontja a megfelelő együttműködési forma kialakítása a duális képzőkkel (a lehetőségeket a következő fejezet mutatja be). Az ideális megoldás kiválasztása a helyi munkaerőpiaci igények alapos ismeretét igénylik. Nélkülözhetetlen a duális partnerekkel történő egyeztetés, az iskolában/partnernél oktatható tartalmak közös meghatározása. Ebben a folyamatban lényeges a szakképzési centrum felügyelete, egyfajta minőségbiztosítása.

Szkr. 14.§ (2) A szakképző intézmény szakmai programja meghatározza

c) a képzési és kimeneti követelmények és a programterv alapján a szakképző intézményre konkrétizált képzési programot

241. § (1) A duális képzőhelynek rendelkeznie kell a szakirányú oktatásra vonatkozó képzési programmal, amely szakmánként, az adott szakma programtervéhez igazodóan tartalmazza a duális képzőhely által oktatott tananyagelemeket és ehhez kapcsolódóan az elméleti ismeretek, a felügyelet mellett és az önállóan végezhető gyakorlati feladatokat, továbbá a kompetencia- és készségfejlesztés feladatait.

Többcélú szakképző intézmény és többcélú, szakképzési feladatot is ellátó köznevelési intézmény szakmai programja

Többcélú szakképző intézmény:

Köznevelési feladatot is ellátó szakképző intézmény, működését – intézményként – elsősorban a szakképzési jogszabályok határozzák meg [Szkt. 18. §; Szkr. 43-44. §].

Többcélú szakképző intézményre elsősorban a szakképzési jogszabályok vonatkoznak [Szkt., Szkr.], ezért **szakmai programmal** kell rendelkeznie.

A szakmai program elkészítésekor valóban fontos a többcélúság figyelembevétele, éppen ezért a köznevelési alapfeladatellátásra vonatkozó köznevelési szabályokat alkalmazni kell az ellátott köznevelési feladat, így például kollégium tekintetében a köznevelési szabályok szerinti kollégiumi pedagógiai programmal tartalmilag és formailag megegyező „kollégiumi program” elkészítése szükséges, amely szerves részét kell, hogy képezze a többcélú szakképző intézményként működő intézmény szakmai programjának.

Többcélú köznevelési intézmény:

A szakképzési alapfeladatot is ellátó többcélú köznevelési intézmény elsősorban a köznevelési intézményekre vonatkozó szabályozás alá van rendelve. Esetükben a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 7.§-11.§ alapján a szakképzési alapfeladatra tekintettel a szakképzési szabályok szerint elkészített szakmai program az intézményi egységes pedagógiai program részét képezi.

Együttműködés a duális képzőkkel

A szakképző intézményben a szakmajegyzékben meghatározott szakmára, szakmairányra felkészítő szakmai oktatás és szakképesítésre felkészítő szakmai képzés folyik. A szakmai oktatás a képzési és kimeneti követelmények alapján ágazati alapoktatásban és szakirányú oktatásban történik.

A tanuló, illetve a képzésben részt vevő személy szakirányú oktatásban a szakképző intézményben vagy szakképzési munkaszerződéssel a duális képzőhelyen vehet részt. A szakképző intézményben a szakirányú oktatás akkor teljesíthető, ha a tanuló, illetve a képzésben részt vevő személy duális képzőhelyen való részvétele a szakirányú oktatásban a gazdasági kamara közreműködése mellett sem biztosítható.

A szakirányú oktatás a tanítási évben teljesítendő oktatásból és a tanítási éven kívüli egybefüggő gyakorlatból vagy a szakképzési munkaszerződés hatálya alatt teljesítendő oktatásból és gyakorlatból áll.

Szakirányú oktatást a duális képzőhely, illetve a szakképző intézmény (együtt: szakirányú oktatást folytató szervezet) folytathat. A duális képzőhelynek rendelkeznie kell a szakirányú oktatásra vonatkozó képzési programmal, amely szakmánként, az adott szakma programtantervéhez igazodóan tartalmazza a duális képzőhely által oktatott tananyagelemeket és ehhez kapcsolódóan az elméleti ismeretek, a felügyelet mellett és az önállóan végezhető gyakorlati feladatokat, továbbá a kompetencia- és készségfejlesztés feladatait.

Az együttműködésnek több formája különböző kombinációban megjelenhet a helyi igényeknek megfelelően.

Az iskolai tantárgyfelosztás elkészítését nagymértékben befolyásolja a duális képzőhelyekkel történő együttműködés formája, ami meghatározza a szükséges humán erőforrás igényt is.
(Szakmai összes óraszám - kihelyezhető órák száma / hetek száma / 21 v. 22)

Fontos szabály, hogy a szakképző intézmény azon évfolyamain, amelyeken közismereti oktatás nem folyik, a szakképzés a tanév és a tanítási év rendjére tekintet nélkül is megkezdhető.
(Szt. 34.§ (1) b)

Hagyományos együttműködés

A duális képzőhelyi követelményeknek való megfelelés esetén a tanuló közvetlenül a vállalkozóval köt szakképzési munkaszerződést. Amennyiben egy ágazatra jellemző egy speciális üzemi méret, egységesen kezelhető. Pl. amennyiben minden vállalat mikro-és kisvállalat, közel azonos feltételekkel, erőforrásokkal (humán és eszközrendszer), ebben az esetben a szakmai órák szakmai elméleti tartalmait az intézmény egységesen saját erőforrásai felhasználásával megszervezi.

ÁKK – ágazati képzőközpont

Szt. 81.§ A duális képzőhelyi követelményeknek való együttes megfelelés érdekében történő együttműködés céljából

a) legalább négy mikro-vagy kisvállalkozás által,

b) legalább kettő középvállalkozás vagy a kis- és a középvállalkozásokról, fejlődésük támogatásáról szóló 2004. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Kkv tv.) hatálya alá nem tartozó gazdálkodó szervezet által vagy

c) a gazdálkodó szervezet és a szakképzési centrum legfeljebb hatvanszázalékos tulajdoni hányadával együttesen létrehozott nonprofit gazdasági társaság ágazati képzőközpontként működhet.

Amennyiben ÁKK található a térségben – főként, ha abban a Centrum is tulajdonos, mert ezzel egyfajta felügyelet és minőségbiztosítás is megvalósulhat –, egységesen kezelhető. Szükség esetén a szakmai órák szakmai elméleti tartalmait az intézmény saját erőforrásai felhasználásával megszervezi, más esetben részben vagy egészben a feladatot a képzőközpont látja el. Az oktatók foglalkoztatása alapján az SZC szolgáltatást vásárolhat az ÁKK-tól, vagy fordítva, esetleg megosztva a feladatot.

VKK – vállalati képzőközpont

Szkt. 81.§ (3) Önállóan vagy más gazdálkodó szerv megbízása alapján szakirányú oktatás folytatása céljából a saját tanműhellyel rendelkező, a Kkv tv. szerinti mikro-, kis- és középvállalkozásnál nagyobb gazdálkodó szervezet, ha utolsó éves nettó árbevételének legalább kilencven százaléka vállalalkozási tevékenységből származik, saját szervezetén belül vállalati képzőközpontot működtethet.

Amennyiben VKK található a térségben, a képzési programban egységesen kezelhető a munkamegosztás. Szükség esetén a szakmai órák szakmai elméleti tartalmait az intézmény saját erőforrásai felhasználásával megszervezi, más esetben részben vagy egészben a feladatot a képzőközpont látja el. Az oktatók foglalkoztatása alapján az SZC szolgáltatást vásárolhat az VKK-tól, vagy fordítva, esetleg megosztva a feladatot.

Amennyiben a VKK-n kívül más gazdasági szereplő is képes tanulót foglalkoztatni, a szakmai elméleti képzést rájuk vonatkozóan a SZC szolgáltatásként megvásárolhatja a VKK-tól.

Tudásközpont

Szkt. 81.§ (2) Szakirányú oktatás és a nemzeti felsőoktatásról szóló törvény (a továbbiakban: Nftv.) szerinti duális képzés egy képzőközpontban történő megvalósítása céljából a felsőoktatási intézmény és a szakképzési centrum együttesen legalább ötvenegy százalékos tulajdoni hányadával létrehozott nonprofit gazdasági társaság tudásközpontként működhet. Szükség esetén a szakmai órák szakmai elméleti tartalmait az intézmény saját erőforrásai felhasználásával megszervezi, más esetben részben vagy egészben a feladatot a tudásközpont látja el.

1. melléklet: gyakorlati tanácsok lépésről-lépésre a Szakmai program elkészítéséhez

A) A Nevelési program és az Egészségfejlesztési program elkészítése

- egyes részeiben nagymértékben lehet a korábbi *Pedagógiai program* tartalmára támaszkodni, figyelembe véve az alkalmazásra kerülő módszertani elemeket, a gazdálkodó szervezetekkel való együttműködés változásait, az új rendszer elemeket, pl.: ösztöndíj, munkaszerződés stb.
- fontos az **új terminológia** következetes alkalmazása (oktató, szakképző intézmény stb.)
- a **felvétel-átvétel helyi szabályainak** kialakításánál különösen figyelni kell, hogy a szakképzés kiemelt céljainak tükrében megjelenjen egy **nagyfokú rugalmasság** a szabályok kialakításában (rugalmasabb szabályok felnőttek oktatásához: korábbi tanulmányok, szakmai tapasztalatok beszámítása, eltérő tanulási utak felkínálása, közismeret nélküli, rövidebb képzési idő, digitális oktatás), illetve szakképzés-specifikus feltételként a *Képzési és Kimentési Követelményekben* megfogalmazott **alkalmassági szabályok meghatározó szerepére** az egyes ágazati alapoktatásra vagy szakmai képzésekre való felvételi, illetve átvételi döntések folyamatában

B) Az Oktatási program kialakítása

- a közismereti tantárgyak oktatásának helyi szintű szabályozása, amelynek alapja az új Nemzeti Alaptanterv és az erre épülő kerettantervek
- szintén alkalmazni kell megalkotása során a szakképzés-specifikus elemeket: érettségi vizsgára való felkészítés, a tanulók munkájának ellenőrzési-értékelési módjának helyi szabályai (az elvárások kialakításakor fokozottan törekedni kell a *képzési és kimentési követelményekben* megjelent **újszerű értékelési** formákhoz – portfolió, projektfeladat - való alkalmazkodásra)

C) A Képzési program meghatározása

- Első lépés minden oktatott ágazatra, szakmára és szakmairányra a **külső résztvevők, duális partnerek lehetséges körének helyi szintű felmérése** (új és korábbi partnerek).
- Ezt követően szintén egyenként, a külső partnerekkel közösen, a *képzési és kimentési követelményekben* megjelenő kimeneti szabályozás és a *programtervben* található tartalmi információk alapján tisztázni kell minden az intézményben a szakirányú képzésben a **lehetséges együttműködési formákat**: milyen mértékben lehetséges a szakirányú oktatás kihelyezése külső képzőhelyekre.

A legtöbb szakirányú képzés esetében a **hagyományos együttműködési formák** választása valószínűsíthető, melynek keretében az oktatás egy részének (többnyire a szakmai gyakorlati tartalomnak) kihelyezése mellett döntenek a szereplők.

- Az együttműködési forma eldöntése után ki kell alakítani a KKK-k követelményei és az erre épülő programtervek ajánlása alapján **a szakirányú oktatás tantárgyi struktúráját**: évfolyamonként az egyes tantárgyak nevét, éves és heti óraszámát, az oktatandó tananyagelemeket.

A *programterv* tantárgyanként százalékos javaslatot tesz arra is, hogy **a tananyag milyen hányadát szükséges gyakorlati helyszínen** (műhely, labor, tornaterem, stb.) oktatni. Ennek részleteit, helyi megvalósítását is a Képzési programban kell meghatározni.

- Az együttműködési forma eldöntése után ki dönteni kell arról, hogy **tanulási eredmény alapú** vagy hagyományos képzési struktúrát alkalmaznak a KKK-k követelményei és az erre épülő programtervek ajánlása alapján.
 - Amennyiben **tanulási eredmény alapú képzési struktúra** alkalmazása mellett döntenek, akkor definiálni kell az oktatási projekteket, ezekhez meg kell határozni az ütemezést, a kapcsolódó KKK-kban szereplő elvárásokat, valamint a PTT-kben szereplő ajánlásokat.
 - Amennyiben a hagyományos tantárgyi rendszer alkalmazása mellett döntenek, akkor ki kell alakítani a szakirányú oktatás tantárgyi struktúráját: évfolyamonként az egyes tantárgyak nevét, éves és heti óraszámát, az oktatandó tananyagelemeket.
- Következő lépésként a külső képzőhellyel egyeztetésre kerül egyrészt, hogy **mely tantárgyak oktatását** tudja az intézmény teljes egészében vagy részben (gyakorlati helyszíneként) kihelyezni a külső partnerekhez, másrészt, hogy ehhez milyen **személyi és tárgyi feltételekkel** kell rendelkeznie, ezek kialakításához tud-e esetleg a szakképző intézmény segítséget nyújtani. (A szükséges feltételek szintén a *képzési és kimeneti követelményekben* kerültek meghatározásra.)
- Végezetül a kialakított együttműködési keretek alapján (az intézmény vagy a külső partner milyen óraszámában, milyen helyszínen, milyen tantárgyakat, milyen tartalmi elemekkel oktat) **mind az intézmény, mind a külső partnerek megalkotják helyi képzési programjukat**, amely alapul szolgál az évente kialakítandó intézményi tantárgyfelosztásnak.

2. melléklet: Folyamatszabályozás a szakmai program elkészítéséhez

NP, EP elkészítése

(az Szkt. és Szkr. alapján, a korábbi Pedagógiai Program felhasználásával, a helyi sajátosságok figyelembe vételével)

OP elkészítése

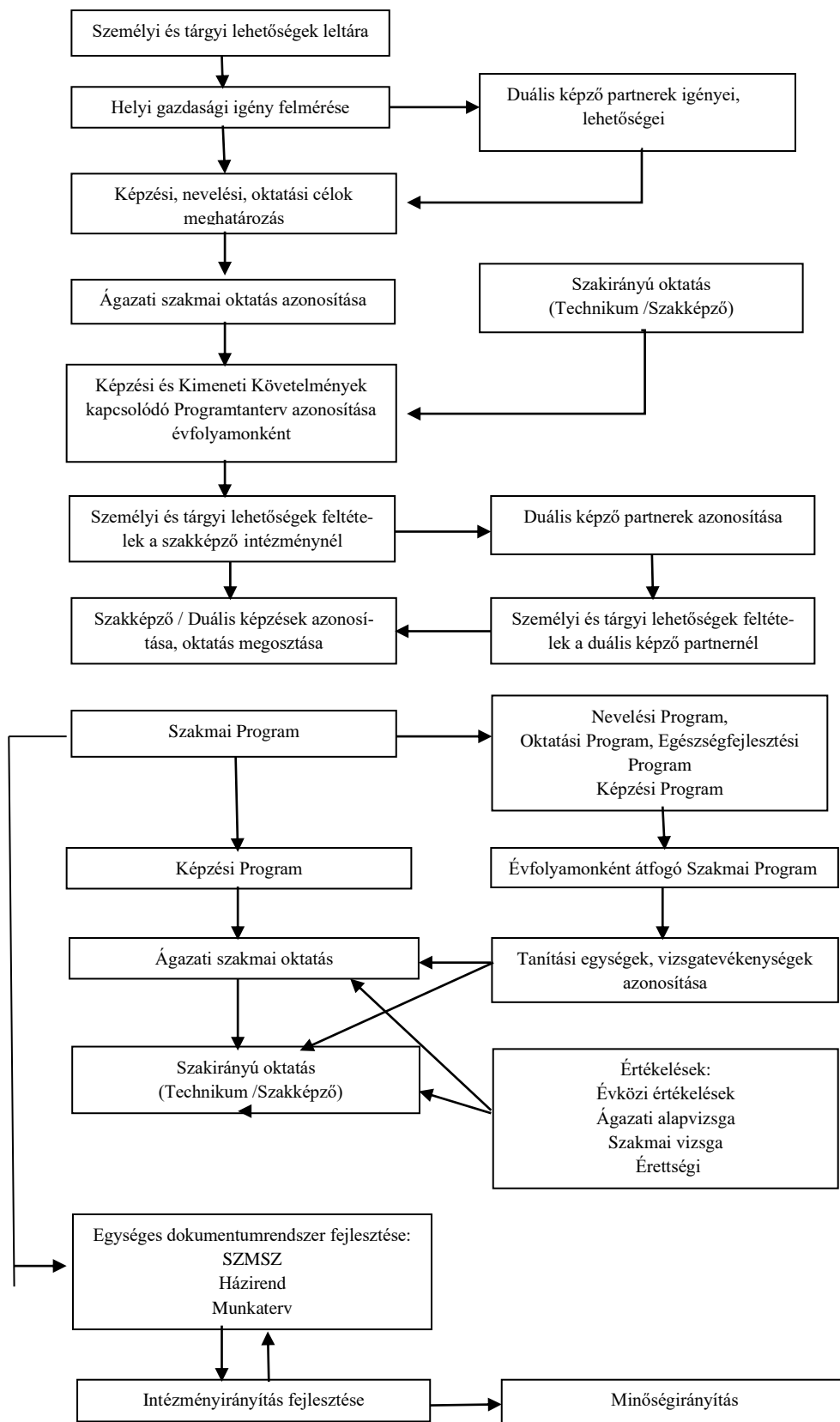
(NAT és kerettantervek alapján, a helyi sajátosságok figyelembe vételével)

KP elkészítése

(KKK és a programtervek alapján, a helyi sajátosságok figyelembe vételével)

1. Külső partnerek **felmérése** szakmánként, egyeztetés
2. **Döntés** az együttműködési formáról: hagyományos-vegyes / tisztán az intézményben folyik a képzés / tisztán a külső képzőhelyen folyik a képzés
3. **Tantárgyi struktúra** kialakítása (ezen belül a gyakorlati helyszínen folyó képzések helyszíne, tananyagtartalma)
4. **Külső helyszínek, duális partnerek tájékoztatása, egyeztetés a feladataikról.**
5. Az intézmény és a külső partnerek egyaránt **elkészítik az ágazati és a szakirányú oktatás képzési programját.**

3. melléklet: A KKK-ban definiált elvárások megjelenítése a projektekben

A jól definiált projekt esetében pontosan azonosíthatók a KKK-ban és a PTT-ben megjelenő deskriptorok. Az alábbi mintában a zölddel jelölt elvárásokat teljesíti a projekt, a feketével jelzetteket más projekt keretében kell a diákoknak elsajátítania.

Sorszám	Képesség	Tudás	Attitűd	Autonómia-felelősség
1	Munkadarab, vagy térhatású ábra alapján egyszerű geometriájú alkatrésztől felvételi vázlatot készít.	Ismeri a nézeti- és metszeti ábrázolás szabályait. Ismeri a gyártási technológiáknak megfelelő mérethálózat készítésének szabályait.	Törekszik arra, hogy a szabadkézi rajz arányos és áttekinthető legyen.	Önállóan szabadkézi felvételi vázlatot készít.
2	Műszaki rajz alapján kiválasztja az egyszerű, fémből készült alkatrészek gyártásához szükséges eszközöket, szerszámokat, kisgépeket. Előkészíti a munkahelyet, és elrendezi a munkavégzéshez szükséges szerszámokat, eszközöket.	Vizualizálja a műszaki rajon szereplő alkatrészt. Ismeri a gyártási műveletekhez használható szerszámokat, készülékeket, kisgépeket, és azok biztonságos használatának szabályait.	Szem előtt tartja a gyártás gazdaságosságát. Fontosnak érzi a rendezett munkakörnyezet kialakítását.	A munkafeladathoz önállóan választ szerszámokat, eszközöket.
3	Műszaki rajz alapján előgyártmányt választ, műveleti sorrendtervet készít, majd kézi megmunkálással, és/vagy kisgépekkel egyszerű, fémből készült alkatrészeket gyárt.	Ismeri az alkatrészek gyártásához szükséges technológiákat és az anyagok alapvető tulajdonságait.	Pontosan betartja a technológiai utasításokat. Törekszik a munkavégzésből adódó kockázat minimalizálására. Törekszik a precíz és gazdaságos munkavégzésre.	Műszaki táblázat segítségével önállóan kiválasztja a félkészterméket. Szakmai felügyelet mellett meghatározza a gyártási sorrendet. A gyártási műveleteket önállóan végzi.
4	Az elkészült alkatrészek méreteit mérőeszközökkel ellenőrzi.	Ismeri az adott alkatrész geometriájának megfelelő, és az adott méret meghatározásához szükséges mérőeszközöket.	Elkötelezett a hibás munkadarabok számának csökkentése, illetve a mérőeszközök állagának megőrzése mellett.	Eldönti, hogy a gyártott munkadarab megfelel-e a rajzi előírásoknak. Felelősséget vállal az általa gyártott termék minőségéért.
5	Műszaki dokumentáció (összeállítási rajz és darabjegyzék) alapján csavarkötéssel, szegecskötéssel egyszerű alkatrészcsoportokat összeszerel. Villamos kötések és lágyforrasztással készült kötetést hoz létre.	Ismeri a kötés kialakításához szükséges eszközöket, szerszámokat, segédanyagokat.	Fontosnak tartja a műszaki dokumentációban szereplő előírások figyelembevételét.	Felelősséget vállal a létrehozott kötés minőségéért. Felelősséget vállal a veszélyes hulladékok szakszerű kezeléséért.
6	Villamos kapcsolási rajz alapján egyszerű villamos áramköröket összeállít. Az áramköri elemeket a választott (banándugós, illetve szerelőtáblás) technológia szerint szakszerűen csatlakoztatja.	Ismeri a villamos áramkör elemeinek jelképes jelölését.	Fontosnak tartja a jelképek ismeretét. Felelősséget érez a pontos és szakszerű munkavégzésért.	Önállóan elvégzi a kapcsolás összeállítását. A kapcsolás működőképességét ellenőrzi.

A feldolgozandó tananyag és a projektek kapcsolata

Úgy kell tervezni a projekteket, hogy az ágazati alapoktatás végéig minden oszlopba kerüljön „x”. Ügyelni kell arra is, hogy a fontos, sok gyakorlást igénylő műveletek többször előforduljanak, a kevésbé fontosaknál elegendő csak 1-2 alkalommal. Figyelemmel kísérve az egyéni tanulási eredményeket, lehetőséget kell biztosítani a felzárkóztatásra is, egy – egy a tanuló által kevésbé eredményes terület pótlására.

Például:

Kézi forgácsoló eljárások

	Fűrészelés	Reszelés	Fúrás	Menetfúrás	Menetmetszés	Hántolás
1. Projekt	x	x	x			
2. Projekt	x	x	x	x		
3. Projekt			x	x	x	
4. Projekt		x		x	x	x
...						

A PTT-ben ajánlott óraszámok megjelenítése a projektekben

Az alábbi mintában látható, hogy a projekt mely PTT óraszámokat fedi le. A képzési programban a projekteket úgy kell definiálni, hogy azok lefedjék a tanulási területek összes óraszámát. A képzési programban olyan projektek is definiálhatók, amelyek köznevelési ismeretekhez kapcsolódnak, ilyen esetben ezek óraszámát a köznevelési tárgyakra vonatkozó oktatási óraszám elvárásoknál is be kell azonosítani és figyelembe kell venni.

A programtanterv óraterve:

A projekttel lefedett óraszámok:

		Évfolyam	
		9.	10.
Műszaki alapozás	Gépészeti alapismeretek	144	126
	Munkabiztonság, tűz- és környezetvédelem	18	
	Műszaki rajz alapjai	36	36
	Anyag- és gyártásismeret	18	
	Fémipari alapmegmunkálások	72	
	Projektmunka		90
	Tanulási terület összór száma	252	306

Munkavédelem: 1 óra

Műszaki rajz alapjai: 4 óra

Anyag- és gyártásismeret: 2 óra

Fémipari alapmegmunkálások: 28 óra

Összesen: 35 óra (5 gyakorlati nap)

Ennek a teljesülését hasonlóan a KKK-khoz való igazításhoz egy mátrixban javasolt kidolgozni. A PTT-kben dedikált projektmunka óraszám csak a tanulási témához kötődik, további

alábontása nem szükséges. Lehetnek olyan témák (pl. munkavédelem), amelyek minden projektben meg kell, hogy jelenjenek.

Tanulási terület	Tanulási téma	Tantárgy	Ajánlott óraszám	Projekt 1.	Projekt 2.	...	Projekt X.
Műszaki alapozás	Villamos alapismeretek	Villamos áramkör	90	45	45		
		Villamos áramkör ábrázolása	18	9	9		
...							
	Gépészeti alapismeretek	Munkabiztonság, tűz- és környezetvédelem	18	2	2	...	2
		Műszaki rajz alapjai	72	36	36		

4. melléklet: Óraterv variációk néhány lehetséges esete

A szakmai program része a képzési program, amelynek készítésénél a képzési és kimeneti követelményekből (KKK) és a programtantervből (PTT) indulunk ki a helyi és az ágazati specialitásokat és adottságokat figyelembe véve.

A 9. évfolyam ágazati alapoktatása a csak a szakképző intézményben történhet.

Az alábbi táblázatokban az ács szakma példáján keresztül bemutatunk A, B, C variációt, amelyeket a szakképző intézményeknek és a gazdálkodó szervezeteknek célszerű együtt gondolkodva kialakítani. A közös gondolkodás hiánya olyan egyedi megoldásokat eredményezhet, ami mindkét félnek nehezíti a tanulási eredmények elérésében a tanuló támogatását.

A variáció:

A PTT ajánlásait veszi figyelembe a szabadsáv nélkül.

Szakirányú oktatás	10. évfolyam		11. évfolyam	
	iskolai tanműhely és tanterem	duális képzőhely	iskolai tanműhely és tanterem	duális képzőhely
Munkavállalói idegen nyelv				
Az álláskeresés lépései, álláshirdetések			11	
Önéletrajz és motivációs levél			20	
„Small talk” – általános társalgás			11	
Állásinterjú			20	
Ácsszerkezetek				
Az ács szakma eszközei	18			
Az ács szakma anyagai	36			
Fakötések	36			
Tetőidomok	36			
Fedélszerkezetek I.	54			
Fedélszerkezetek II.			62	
Ácsszerkezetek készítése				
Ácsszerkezetek készítése		468		248
Állványok				
Állványok	36		93	
Állványok készítése				
Állványok készítése		36		62
Zsaluzatok, dúcolások				
Zsaluzatok, dúcolások			62	

Zsaluzatok, dúcolások készítése				
Zsaluzatok, dúcolások készítése				93
Tetőfedések alapjai				
Tetőfedési abc	54			
Tetőfedések készítése				
Tetőfedések készítése		36		31
Képzés az iskolában	270		279	
Képzés a gazdálkodó szervezetnél		540		434
Összefüggő szakmai gyakorlat		140		160
		680		594
	810		713	
Duális képzőhelyen oktatott tartalmak aránya:		84%		83%

B variáció:

A szakirányú oktatás a szakképző intézményben történik az összefüggő szakmai gyakorlaton kívül. Ez egy speciális helyzet akkor, ha a helyi kamara közreműködésével sem talál a diák a duális képzésben résztvevő gazdálkodó szervezetet.

Szakirányú oktatás	10. évfolyam		11. évfolyam	
	iskolai tanműhely és tanterem	duális képzőhely	iskolai tanműhely és tanterem	duális képzőhely
Munkavállalói idegen nyelv				
Az álláskeresés lépései, álláshirdetések			11	
Önéletrajz és motivációs levél			20	
„Small talk” – általános társalgás			11	
Állásinterjú			20	
Ácsszerkezetek				
Az ács szakma eszközei	18			
Az ács szakma anyagai	36			
Fakötések	36			
Tetőidomok	36			
Fedélszerkezetek I.	54			
Fedélszerkezetek II.			62	
Ácsszerkezetek készítése				
Ácsszerkezetek készítése	468		248	
Állványok				
Állványok	36		93	
Állványok készítése				
Állványok készítése	36		62	
Zsaluzatok, dúcolások				
Zsaluzatok, dúcolások			62	

Zsaluzatok, dúcolások készítése				
Zsaluzatok, dúcolások készítése			93	
Tetőfedések alapjai				
Tetőfedési abc	54			
Tetőfedések készítése				
Tetőfedések készítése	36		31	
Képzés az iskolában	810		713	
Képzés a gazdálkodó szervezetnél		0		0
Összefüggő szakmai gyakorlat		140		160
		140		160
	810		713	
Duális képzőhelyen oktatott tartalmak aránya:		17%		22%

C variáció:

A PTT ajánlásaira épülve a gazdálkodó szervezet és az iskola kialakít egy mindkét fél számára támogatható rendszert, amelynek lényege, hogy félévente van 1-1 hét projektfeladatra használható hét (évente 68 óra), amelynek kettős célja van.

- a vizsgaremek készítésének az előkészítése, amely lehetne akár országosan is egységes feladatkiírással.
- felkészülés a szakmai vizsga gyakorlati projektfeladatára.

Az így kialakított képzési programban a szakirányú oktatás 74-75 %-a történik a gazdálkodó szervezetnél.

A cél azonban az a megoldás, ahol a szakirányú oktatás legtöbb eleme a gazdálkodó szervezetnél történik, azaz szinte csak a közismereti képzés van a szakképző iskolában, amelyet lehet heti bontásban vagy tömbösítve is tanítani! Azonban ezen belül a legfontosabb cél, annak biztosítása, hogy a tanuló az elvárt kimeneti követelményeket teljesíteni tudja.

A lényeg, hogy a KKK-ban megfogalmazott kompetencia követelményeket élményszerűen, projekt feladatokkal tarkítva érje el a tanuló, a gazdálkodó szervezet és az iskola támogatásával.

Szakirányú oktatás	10. évfolyam		11. évfolyam	
	iskolai tanműhely és tanterem	duális képzőhely	iskolai tanműhely és tanterem	duális képzőhely
Munkavállalói idegen nyelv				
Az álláskeresés lépései, álláshirdetések			11	
Önéletrajz és motivációs levél			20	
„Small talk” – általános társalgás			11	
Állásinterjú			20	

Ácsszerkezetek				
Az ács szakma eszközei	18			
Az ács szakma anyagai	36			
Fakötések	36			
Tetőidomok	36			
Fedélszerkezetek I.	54			
Fedélszerkezetek II.			62	
Ácsszerkezetek készítése				
Ácsszerkezetek készítése	68	400	48	200
Állványok				
Állványok	36		93	
Állványok készítése				
Állványok készítése		36	7	55
Zsaluzatok, dúcolások				
Zsaluzatok, dúcolások			62	
Zsaluzatok, dúcolások készítése				
Zsaluzatok, dúcolások készítése			13	80
Tetőfedések alapjai				
Tetőfedési abc	54			
Tetőfedések készítése				
Tetőfedések készítése		36		31
Képzés az iskolában	338		347	
Képzés a gazdálkodó szervezetnél		472		366
Összefüggő szakmai gyakorlat		140		160
		612		526
		810		713
Duális képzőhelyen oktattott tartalmak aránya:		75%		74%

(félévente 1 hét (34 óra) projektfeladat mindkét évfolyamon, aminek időpontja igazítható a tanév helyi rendjéhez, és az adottságokhoz.)

5. melléklet: Tantárgyfelosztás

A tantárgyfelosztás ugyan nem része a Szakmai programnak, azonban ennek átgondolása, a célok szerinti tervezése, az új szabályok szerint adta lehetőségek jelentős hatással lehetnek a szakmai program fő részeinek tartalmára. A tantárgyfelosztás gyakorlata az összes tantárgy, projekt és oktató táblázatba szerkesztése, majd kompetencia (képesítés) szerint az óraszámok felosztása úgy, hogy az oktatók tanítással lekötött munkaidejét az ne haladja meg. Mint ahogy az orientációs év szervezésének keretei között is nagy hangsúlyt kell kapjanak a projektek, úgy a szakképzés teljes rendszerét át kell haszna a Tanulási Eredmények elsajátítására irányuló intézményi projektek tervezése és megvalósítása a vállalati szakemberek közreműködésével. A vállalati szakemberek naprakész szakmai ismeretekkel rendelkeznek a szakma gyakorlása tekintetében, ezért érdemes és szükséges a tervezéskor figyelembe venni javaslataikat. A tanulókat a szakmai projektek segítik a szakma összefüggéseinek az átlátásában, a tárgyak kapcsolódásában, ha nagyobb egységek és komplex feladatok alapján történik a foglalkoztatása már az iskolában is, ezért preferált a projekt alapú oktatás is.

Heti óraterv minta

Az Innovációs és Technológiai Minisztérium a szakképzési szerkezet fejlesztését szem előtt tartva javaslatot tesz az iskolai rendszerű szakképzés működési rendszerére, így az intézmények óratervére vonatkozóan is. (forrás: <https://api.ikk.hu/v1/media/>)

Szkt. 73. § [A közismereti oktatás]

(1) A szakképző intézményben a közismereti oktatás a közismereti kerettanterv szerint folyik.

(2) A szakképző intézmény a közismereti kerettanterv alkalmazása során az ágazati alapvizsga követelményeire tekintettel a közismereti tantárgyak témaköreit, tartalmát és óraszámait – az Nkt. I 6. mellékletében meghatározott heti időkeret és a tananyagtartalom megtartásával – évfolyamok között átcsoportosíthatja.

A mellékelt heti óraterv minta a szakképző intézmény oktatási programjának elkészítéséhez, a tantárgyfelosztáshoz, valamint az órarendek helyi szintű létrehozásához nyújt segítséget.

A minta a közismereti kerettanterv helyi vállalati és szakmai sajátosságok szerint átcsoportosítható tantárgyait, valamint a képzési és kimeneti követelmények és programtervek által meghatározható szakmai oktatás időkeretét összesítve tartalmazza.

A jól elkészített szakmai program biztos alapot ad mind a szakképző intézménynek, mind a duális képzésben résztvevő gazdálkodó szervezeteknek ahhoz, hogy a szakmák oktatásában a helyi sajátosságokhoz történő alkalmazkodási lehetőségét megtervezze.

Heti óraterv minta – Technikum:

Tantárgyak		9. évfolyam	10. évfolyam	11. évfolyam	12. évfolyam	13. évfolyam	9-13. óraszám összesen
Közismereti oktatás	Magyar nyelv és irodalom	4	5	3	3	0	525
	Idegen nyelv	4	4	3	3	3	597
	Matematika	4	4	3	3	0	489
	Történelem	3	3	2	2	0	350
	Állampolgári ismeretek	0	0	0	1	0	31
	Digitális kultúra	1	0	0	0	0	36
	Testnevelés	4	4	3	3	0	504
	Osztályfőnöki	1	1	1	1	1	175
	Kötelező komplex természettudományos tantárgy	3	0	0	0	0	108
	Ágazathoz kapcsolódó tantárgy: pl.fizika, kémia, biológia, idegen nyelv	0	2	2	0	0	144
	Érettségire felkészítő tantárgy	0	0	2	2	0	144
	Pénzügyi és vállalkozói ismeretek	0	1	0	0	0	36
Összes közismereti óraszám	24	24	19	18	4	3139	
Ágazati alapoktatás	7	9	0	0	0	576	
Szakirányú oktatás	0	0	14	14	24	1752	
Szabadon tervezhető órakeret (közismeret)	3	1	1	2	6	438	
Tanítási hetek száma	36	36	36	31/36	31		
Éves összes óraszám	1224	1224	1224	1179	1054	5905	
Rendelkezésre álló órakeret/hét	34	34	34	34	34		

Tantárgyak	13. évf.	14. évf.	13-14. óraszám összesen
Idegen nyelv (ajánlott, nyelvvizsgára felkészítés)			0
Szakmai órakeret	35	35	2345
Rendelkezésre álló órakeret/hét	35	35	
Tanítási hetek száma	36	31	
Éves összes óraszám	1260	1085	2345

Heti óraterv minta – Szakképző iskola:

Tantárgyak		9. évfolyam	10. évfolyam	11. évfolyam	9-11. óraszám összesen
Közismereti oktatás	Kommunikáció-magyar nyelv és irodalom	2	2	2	206
	Idegen nyelv	2	1	1	139
	Matematika	2	2	1	175
	Történelem és társadalomismeret	3	0	0	108
	Természetismeret	3	0		108
	Testnevelés	4	1	1	211
	Osztályközösség-építő Program	1	1	1	103
	Pénzügyi és munkavállalói ism.			1	31
	Összes közismereti óraszám	17	7	7	1081
Ágazati alapoktatás	16	0	0	576	
Szakirányú oktatás	0	25	25	1675	
Szabad órakeret	1	2	2	170	
Tanítási hetek száma	36	36	31		
Éves összes óraszám	1224	1224	1054	3502	
Rendelkezésre álló órakeret/hét	34	34	34		

Tantárgyak	10. évfolyam	11. évfolyam	9-11. óraszám összesen
Idegen nyelv			
Szakmai órakeret	32	32	2144
Szabad órakeret	3	3	201
Rendelkezésre álló órakeret/hét	35	35	
Tanítási hetek száma	36	31	
Éves összes óraszám	1260	1085	2345

Az óraterv minta forrása az Innovatív Képzéstámogató Központ honlapja. A táblázatok elérhető Excel formátumban a *Heti óraterv minta* dokumentum végén, amelyet az ikk.hu főoldalán a letölthető dokumentumok között talál meg.